

Torsdagen den  
17 januari 1980

**Torsdagen den 17 januari**

Kl. 13.00

---

*Om skolornas  
informationsmate-  
rial rörande ener-  
gifrågan*

### § 1 Om skolornas informationsmaterial rörande energifrågan

Statsrådet BRITT MOGÅRD erhöll ordet för att besvara *Pär Granstedts* (c) den 6 december anmälda fråga, 1979/80:210, och anförde:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig på vad sätt jag avser att garantera att det undervisningsmaterial som används i skolorna ger en allsidig och balanserad bild av de olika uppfattningarna i energifrågan.

Varje skola har stor frihet vid val av läromedel och övrigt material som skall användas vid undervisningen. Denna lokala frihet har jag ingen tanke att rubba på. Enligt läroplanerna för grundskolan och gymnasieskolan skall undervisningen vara objektiv, dvs. saklig och allsidig. Kravet på allsidighet blir särskilt aktuellt när det gäller att behandla livsåskådningar, ideologier, värderingar och över huvud taget kontroversiella frågor. Jag utgår därför från att det material som används i undervisningen om energifrågor – på sätt som gäller i övrigt – väljs så att det ger en allsidig och balanserad bild av de olika uppfattningarna i energifrågan.

För att underlätta valet av material har statens institut för läromedelsinformation, SIL, i sina kataloger tagit upp material som kan användas i undervisningen inför folkomröstningen om kärnkraften. Materialet består av dels vanliga läromedel, dels undervisnings- och informationsmaterial från myndigheter och intressorganisationer. Huvudkatalogerna distribuerades till kommunerna i början av december. Det första supplementet, som skickas ut till kommunerna i mitten av januari, innehåller ytterligare material om energifrågor. Såvitt jag kan bedöma torde i SIL:s katalog och supplement redovisas en allsidig bild av vad som publicerats från skilda håll i energifrågan.

Dessutom kommer enligt vad jag erfarit skolöverstyrelsen att skicka ut ett servicematerial till skolorna i månadsskiftet januari-februari. Materialet kommer att innehålla bl. a. en kommenterad förteckning över litteratur i energifrågor och en lista över organisationer och myndigheter som kan ge ytterligare information i dessa frågor.

PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Mogård för svaret på min fråga.

Bakgrunden till det problem som jag har tagit upp i min fråga är naturligtvis den mycket stora ojämnheter i resurser som präglar folkomröstningskampanjen. Kärnkraftsalternativen, dvs. linjerna 1 och 2, har ju till sitt stöd inte bara de statsbidrag som utgår till de olika kampanjkommittéerna.

Torsdagen den  
17 januari 1980

---

*Om skolornas  
informationsmate-  
rial rörande ener-  
gifrågan*

Dessutom gör näringslivet satsningar som beloppsmässigt är i minst samma storleksordning som statsbidragen och som syftar till att försöka påverka svenska folket att rösta på något av kärnkraftsalternativen i folkomröstningen.

Ett led i dessa insatser är att framställa material för undervisningen i skolorna. Man distribuerar bl. a. påkostat material i fyrfärgstryck, och jag har ett exempel på detta material här i min hand. Det är utgivet av Centrala driftledningen, ett samarbetsorgan mellan kraftföretagen, där också statliga Vattenfall är med. Det är ett exempel på material som ger en ensidigt positiv bild av kärnkraften och en lika ensidigt negativ bild av de alternativ som står till förfogande.

Genom att ställa sådant material till förfogande gratis och i stora upplagor hoppas man kunna påverka eleverna, vilket ju har betydelse för den framtida opinionsbildningen i landet, och uppenbarligen också att via eleverna kunna påverka föräldrar och därmed också folkomröstningsresultatet. En del elever i skolorna har dessutom själva nått sådan ålder att de är röstberättigade.

Det finns inga motsvarande möjligheter för Folkkampanjen Nej till kärnkraft att ställa denna typ av material till skolornas förfogande. Det har man inte ekonomiska resurser för, och det finns inga som ställer upp och bekostar detta åt Folkkampanjen. Därför är det en stor risk för att det blir en ojämnhet i det material som kommer till skolorna. Det kan naturligtvis inte vara så att de fria marknadskrafterna får råda när det gäller att bestämma vilket material som skall finnas i skolorna. Det måste vara ett ansvar som ligger på alla inom skolväsendet att se till att det är balans mellan det material som är kärnkraftsvänligt och det material som är kärnkraftskritiskt.

Det som statsrådet Mogård har pekat på i sitt svar är naturligtvis gott och väl, men jag tycker att det hade varit på sin plats med ett kraftfullt uttalande från statsrådet om att man har ett ansvar för att se till att det finns balans i undervisningsmaterialet.

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Herr talman! Jag har ingen anledning att kommentera Pär Granstedts skildring av ojämnheten i resurserna, jag håller mig till det frågan avser.

Jag kan bara säga att jag tycker det är utomordentligt att Pär Granstedt har gett mig anledning att påpeka att skolorna, i synnerhet i en så kontroversiell fråga som energifrågan, särskilt noga måste iaktta kravet på allsidighet. Jag kan inte inse att uttalandet kan göras mera kraftfullt än att man påpekar att detta föreskrivs i gällande läroplan.

PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Om statsrådet Mogård anser att det uttalande hon just har gjort är så kraftfullt som det över huvud taget kan vara, så tolkar jag det som ett klart ställningstagande från statsrådet Mogård och från regeringen att det åligger varje skola och var och en som är ansvarig för undervisningsmaterialet att se till att det finns en balans, att det alltså finns tillgång till lika

mycket och lika bra material från den kärnkraftskritiska sidan som det finns från kärnkraftsvännernas sida.

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Herr talman! Jag tycker inte att mitt uttalande skall behöva tas som ett ställningstagande från regeringens sida. Däremot är det ett påpekande från min sida som såvitt jag begriper alla partier står bakom, dvs. att skolorna har skyldighet att bedriva en allsidig undervisning.

PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Den sista distinktionen var naturligtvis litet mystisk, om jag får säga så. Jag vet inte om det finns några i regeringen som inte skulle dela denna uppfattning och att statsrådet Mogård därför inte kan anse sig tala för regeringen – vilket ju är det normala när ett statsråd svarar på frågor i Sveriges riksdag.

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Herr talman! Får jag föreslå att Pär Granstedt när protokollet föreligger läser vad jag sade i min förra replik. Då tror jag att Pär Granstedt tar tillbaka sin senaste replik.

PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag har en god hörsel och behöver alltså inte ta min läsförmåga till hjälp för att uppfatta vad som har sagts.

Om jag avslutningsvis får föreställa mig att det inte finns någon skillnad mellan det uttalande som statsrådet gjorde för egen del och vad man kan anse vara regeringens uppfattning, hoppas jag att detta kommer att få vederbörlig effekt i skolorna. Jag hoppas att vi alltså fortsättningsvis kommer att få en balans i det utbildningsmaterial som står till förfogande och att man införskaffar material som kan balansera denna typ av ensidiga broschyrer som nu flödar över vårt skolväsende från kärnkraftsindustrins och kärnkraftsintressenternas sida.

Överläggningen var härmed avslutad.

## § 2 Om sysselsättningen vid Nordkonfektion i Skellefteå

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att besvara Roland Brännströms (s) den 29 november anmälda fråga, 1979/80:171, och anförde:

Herr talman! Roland Brännström har frågat mig om jag är beredd att ge ett snabbt och positivt besked på kommunens förslag till lösning av sysselsättningen vid Nordkonfektion i Skellefteå.

Det förslag som Roland Brännström avser ingår i en skrivelse som kommit

Nr 65

Torsdagen den  
17 januari 1980

---

*Om sysselsättningen vid Nordkonfektion i Skellefteå*

Torsdagen den  
17 januari 1980

*Om sysselsättning-  
en vid Nordkon-  
fektion i Skellefteå*

in till arbetsmarknadsdepartementet. I skrivelsen föreslås att Samhällsföretag tar över arbetsgivaransvaret för ett antal äldre sömmerskor från företaget eller att en särskild skyddad avdelning organiseras i Eisers regi på s. k. offertbasis.

Regeringen har som Roland Brännström känner till, efter noggrann prövning, beslutat att inte bifalla kommunens ansökan. Skälet till detta var bl. a. de konsekvenser av arbetsrättslig, arbetsmarknads- och näringspolitisk natur som särlösningar av det slag kommunen föreslagit skulle kunna få.

**ROLAND BRÄNNSTRÖM (s):**

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret, även om innehållet i och för sig redan är känt därför att verkställigheten av regeringens beslut redan har drabbat de berörda. Det gjorde den vid årsskiftet. Svaret är alltså inte särskilt mycket värt i dag, men jag vill nämna att frågan framställdes så tidigt som den 29 november.

Det som i dag är det väsentligaste är att försöka finna någon lösning på de faktiska problem som de här människorna drabbats av. Vi vet alla att etableringen av Algots fabriker i Västerbotten, som skedde under 1972, inte alls har lett till att Skellefteåregionen fick det antal arbetstillfällen som förväntades följa med etableringen. Man kan notera att den innebar att man som mest sysselsatte knappt 500 människor. Nu är man nere i ungefär ett hundratal. Den senaste halveringen av personalstyrkan skedde alltså vid årsskiftet. Detta innebär en ytterligare belastning i det för Skellefteåregionen mycket besvärande arbetsmarknadsläget. Totalt rör det sig om 1 200–1 300 arbetslösa, varav ungefär 900 är kvinnor.

Givetvis hade vi som har att om möjligt finna lösningar i samverkan mellan kommun, stat och företag förväntat oss att den ansträngning som gjordes av kommunen skulle ha kunnat leda till ett bättre resultat, en aktivare insats från regeringens sida och förhoppningsvis ett beslut som medfört att dessa människor hade kunnat klara sin sysselsättning. Dess värre förmådde inte regeringen att engagera sig på ett sådant sätt att det kunde vara till hjälp för de enskilda arbetstagarna och inte heller att följa upp det förslag som kommunen lade fram. Det är beklagansvärt att detta är vad som blev resultatet av kommunens framställning.

I detta anförande instämde Hagar Normark (s).

**Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:**

Herr talman! Jag vill bara än en gång stryka under det som sägs i svarets slutdel, att det är principiella skäl som har gjort det omöjligt för regeringen att gå in på de två vägar som diskuterats. Vad gäller offertprincipen känner Roland Brännström väl till att vi har tillämpat den under en rätt lång tid. Under åtminstone tre år har rådrum givits för den här verksamheten i hopp om att man skulle kunna komma fram till en förbättring av produktionen i företaget. Det har dess värre inte lyckats att få i gång någon alternativ produktion som medfört att sysselsättningen kunnat upprätthållas på den

nivå som man haft och som man i ett tidigare skede också uttalat sig för.

Ingen torde kunna säga annat än att regeringen här har försökt hjälpa till genom att ge ett väldigt stort rådtrum, men i dag är det, som sagt, omöjligt att gå vidare på den vägen.

**ROLAND BRÄNNSTRÖM (s):**

Herr talman! Jag kan till en del förstå att regeringen haft de svårigheter som man angett som motiv för att inte de här problemen kunnat lösas. Men verkligheten är ju ändå den att företaget haft dessa problem under många år. Frågorna kring Nordkonfektion och Algotsfabrikerna har inte bara varit aktuella under 1978 och 1979, utan de har behandlats vid meningsutbyten mellan oss här i kammaren och regeringens företrädare liksom mellan kommunens företrädare och dem som haft ansvar för dessa frågor inom de regeringar vi har sett passera under de senaste åren.

Verkligheten kommer man trots allt inte runt, Rolf Wirtén, och det måste ändå vara regeringens ansvar att lösa framför allt de arbetsmarknadsproblem som uppstått i samband med de statliga företagen. Det vore orimligt om regeringen skulle kunna frigöra sig från de effekter som ändå uppstår på grund av att målsättningen för statlig verksamhet är att denna styrs av den ansvariga regeringen. Jag tycker inte att det i samband med de försök till lösningar som här har föreslagits har återspeglats särskilt mycket av ett sådant ansvarstagande från regeringens sida.

Överläggningen var härmed avslutad.

### **§ 3 Om upprustning av Lysekilsbanan**

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att besvara *Karl-Erik Svartbergs (s) den 30 november anmälda fråga, 1979/80:189*, och anförde:

Herr talman! Karl-Erik Svartberg har frågat mig om regeringen är beredd att ställa särskilda medel till förfogande, så att upprustningen av Lysekilsbanan kan genomföras utan dröjsmål.

I regeringens proposition 1978/79:49 om vissa varvsfrågor aviserades arbetsmarknadspolitiska insatser i varvsregionerna i form av vissa tidigare-läggningar av investeringar inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. En av dessa var upprustning av järnvägslinjen Smedberg-Lysekil.

I mars 1979 beslutade regeringen med stöd av finansfullmakt att arbetsmarknadsstyrelsen skulle få disponera ytterligare 570 milj. kr. under anslaget Sysselsättningskapande åtgärder. Samtidigt uppdrog regeringen åt AMS att vid en från arbetsmarknadssynpunkt lämplig tidpunkt rusta upp järnvägslinjen Smedberg-Lysekil som statligt beredskapsarbete inom en kostnadsram av 10 milj. kr. Kostnaderna skulle bestridas av tillgängliga medel från nyss nämnda anslag. Jag vill crinra om att arbetet enligt

**Nr 65**

Torsdagen den  
17 januari 1980

---

*Om upprustning  
av Lysekilsbanan*

Torsdagen den  
17 januari 1980

---

*Om upprustning  
av Lysekilsbanan*

varvspropositionen i första hand skulle reserveras för att bereda sysselsättning åt övertalig arbetskraft vid varven. Dock fick även arbetslösa byggnads- och anläggningsarbetare från regioner med betydande sysselsättningsproblem sysselsättas.

Det ankommer på AMS att avgöra när det från sysselsättningssynpunkt är motiverat att påbörja arbetena.

KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret.

Vi bohuslänningar har i många år försökt att få till stånd en upprustning av Lysekilsbanan. Vi såg därför med tillfredsställelse att upprustningen aktualiserades hösten 1978 i regeringens proposition om vissa varvsfrågor. Näringsutskottet och riksdagen ställde sig bakom de riktlinjer som förespråkades i propositionen och framhöll att det bör ankomma på regeringen och arbetsmarknadsmyndigheterna att ta ställning till projektet. Men sedan har vi med en viss förvåning och också besvikelse fått följa de olika turerna beträffande Lysekilsbanan.

Jag vill repetera litet grand. Regeringen har alltså mycket riktigt skrivit till arbetsmarknadsstyrelsen den 1 mars 1979. Då klargjordes att en upprustning av järnvägslinjen Smedberg-Lysekil skall genomföras som beredskapsarbete. Det skall bli en upprustning för godstrafiken. Man skall höja bärigheten på järnvägslinjen från 18 till 20 ton, så att den kommer i paritet med riksnätet. Vidare skall man samtidigt kunna öka hastigheten från 40 km/tim till 70 km/tim. Arbetet skall utföras i samråd med SJ. Kostnaden skall alltså hålla sig inom en tiomiljonersram, vilket också framhålls i svaret.

Sedan har det följt en rad turer. Projektet har i juni fått stöd av Uddevalla-Lysekil-delegationen. Ansökan har lämnats in av SJ:s bandistrikt till länsarbetsnämnden osv.

Så ligger det alltså till f. n. Nu framgår det av svaret att det är arbetsmarknadsstyrelsen som skall avgöra när det är motiverat att påbörja arbetena. Av svaret framgår också att AMS har fått ytterligare medel, 570 milj. kr., under anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder. Skall detta tolkas så, att regeringen redan har ställt särskilda medel till förfogande för upprustning av Lysekilsbanan? Det avgörande problemet i Bohuslän i dag är nämligen att det inte finns några medel för upprustning av Lysekilsbanan. Det har pekats på de 50 milj. kr. som strax före jul utdelades i extra anslag – men om Lysekilsbanan skulle vara med och dela på de pengarna skulle 20 % gå åt, och det är otänkbart när vi i dag måste avskeda människor som är i beredskapsarbete.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Herr Svartberg säger att han med viss förvåning och besvikelse har iakttagit turerna i det här ärendet. Jag är förvånad över att det yttrandet fälldes. Beredskapsarbete sätter man ju in för att trygga sysselsättningen för arbetslösa människor. Så har skett i det här fallet. Regeringen har i sitt beslut direkt preciserat att man skulle hjälpa

varvsarbetare och de anläggningsarbetare i skogslänen som hade svårigheter att få ett jobb. För dem var detta objekt avsett.

Jag har i och för sig ingen anledning att ifrågasätta behovet av att utföra objektet – det tror jag vi är tämligen ense om. Men om man skall ha det som beredskapsarbete gäller det ju att arbetet utförs vid rätt tidpunkt. Det har uppenbarligen varit svårt att rekrytera folk på det sätt man hade räknat med. Man trodde att detta stöd behövdes i ett tidigare skede, men det har alltså varit svårt att rekrytera människor enligt reglerna.

Därför är det inte konstigt att man i en situation när arbetsmarknadsläget i Västsverige förbättrats helt enkelt låter dessa pengar finnas kvar till en tidpunkt då man av konjunkturskäl behöver dem för att öka antalet arbetstillfällen i området. Det har alltså funnits en klar linje från regeringen – från beslutet till i dag: När fler arbetstillfällen behövs är det bara att sätta i gång. Svaret på herr Svartbergs fråga om det hela skall tolkas så att de aktuella miljonerna var avsedda för det här objektet är naturligtvis ja, och det framgår klart av beslutstexten.

**KARL-ERIK SVARTBERG (s):**

Herr talman! Jag tackar för den preciseringen. Det innebär alltså att arbetsmarknadsstyrelsen har att plocka fram de medel som behövs för upprustning av Lysekilsbanan. Det var ett glädjande besked, och jag tror att det kommer att uppskattas i Bohuslän.

Sedan delar vi naturligtvis i viss utsträckning arbetsmarknadsministrerns bedömning när det gäller sysselsättningen. Men Lysekilsbanan är av stor vikt därför att det finns annan sysselsättning som är beroende av att banan fungerar. Några större företag i Lysekil – stora företag hos oss är sådana som har några hundra anställda – är direkt beroende av Lysekils hamn och av järnvägen till och från Lysekil. Det gäller sammanlagt 700 personer i företag som är direkt beroende av järnvägstransporterna. Det gäller också 60 % av de transporter som går över hamnen.

Jag vill peka på en skrivelse som gått från Uddevalla-Lysekil-delegationen så sent som den 8 januari. Den har gått till kommunikationsdepartementet, och arbetsmarknadsministern kan säkert få besked därifrån. Där står det klart och tydligt: Arbetsförmedlingen bedömer att arbetskraft kan anvisas för upprustningens genomförande under förutsättning att arbetet kan bedrivas med äldre lokalt bunden arbetskraft.

Det finns alltså möjlighet att sätta i gång arbetet. Jag hoppas att arbetsmarknadsministern när han kommer till Bohuslän nästa vecka trycker på i dessa ärenden.

**Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:**

Herr talman! Får jag bara säga beträffande de 570 miljonerna att AMS från regeringen fick de pengarna i klump för att fördela på länen. Den fördelningen har skett. Sedan är det en fråga för resp. länsarbetsnämnd att inom den givna ramen prioritera bland de objekt som finns när det gäller de beredskapsjobb man har att arbeta med.

*Om sysselsättningen  
vid Westerviks  
Pappersbruks AB*

Lysekilsbanans prioritering i förhållande till andra järnvägsbyggnader och vägbyggnader är en fråga som måste bedömas av kommunikationsdepartementet, om objektet är så angeläget att man skall ta in det på det ordinarie utbyggnadsprogrammet. Så är ju inte fallet här, utan man har i stället ansett det kunna användas som ett beredskapsjobb. Det är som sådant regeringen har bedömt det.

Vidare, herr talman, vill jag bara säga att här är det en precisering av vad det är för arbetskraft som skulle användas vid denna arbetsplats. Det gäller också E 6 och Halmstad-Getinge-banan, som togs i samma beslut.

KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Tyvärr tog arbetsmarknadsministern tillbaka det som jag nästan uppfattade som ett besked om att här finns pengar så att jobbet kan komma i gång. Men vi kanske kan klara av den frågan i annat sammanhang.

Här är det alltså en kombination av regionalpolitiska och skall vi säga trafikpolitiska överväganden. Det är många jobb som egentligen hotas om den här upprustningen inte kommer till stånd. Därför är denna fråga viktig. Det har länsstyrelsen mycket klart och tydligt noterat.

Överläggningen var härmed avslutad.

#### **§ 4 Om sysselsättningen vid Westerviks Pappersbruks AB**

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att besvara *Arne Anderssons* i Gamleby (s) den 7 december anmälda fråga. 1979/80:213, och anförde:

Herr talman! Arne Andersson i Gamleby har mot bakgrund av att PLM avser att avveckla driften vid Westerviks Pappersbruk frågat mig om jag är villig att medverka till att de arbetsmarknadspolitiska resurserna används i full skala så att driften vid pappersbruket kan fortsätta för att därmed skapa rådum för i första hand överväganden om fortsatt drift och i andra hand planering för ersättningsindustri.

Strax före jul inledde Westerviks Pappersbruks AB MBL-förhandlingar om nedläggning av verksamheten i Västervik. Företaget har ca 150 anställda. I förhandlingarna som ännu inte är avslutade prövas olika konstruktiva lösningar för verksamheten.

Om förhandlingarna leder fram till att personal vid företaget får lämna sina anställningar, kommer självfallet alla arbetsmarknadspolitiska hjälpmedel att utnyttjas för att bereda denna personal nya arbeten.

Jag har från länsarbetsnämnden i Kalmar län inhämtat att förutsättningarna för att erbjuda arbetslösa nya arbeten inom Västerviks kommun bedöms som relativt goda. Jag har bl. a. utifrån detta gjort bedömningen att det f. n. inte är aktuellt med några särskilda åtgärder utöver dem som redan står till länsarbetsnämndens förfogande.

ARNE ANDERSSON i Gamleby (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga. Det kanske inte har den inriktning som jag hade väntat mig med anledning av den situation som råder inom Västerviksområdet. Det är möjligt att arbetsmarknadsministern har fått uppgifter som jag tidigare i varje fall inte har kunnat få. Jag skall nu bara lämna en kort redovisning av hur det egentligen står till.

I Västerviksområdet har man under de senaste åren haft en rad industrinedläggningar. Under åren 1977 och 1978 förlorade man inom Västerviks kommuns gränser ca 800 arbetstillfällen inom tillverkningsindustrin, vid företag med fler än 20 sysselsatta. Det är ur länsarbetsnämndens statistik som jag hämtat dessa uppgifter.

När det sedan gäller hotet om nedläggning av Westerviks Pappersbruk så har de anställda där tagit sig an uppgiften att gentemot företaget i anslutning till MBL-förhandlingar m. m. redovisa att det finns grund för att räkna med att företaget ekonomiskt borde kunna klara sig i konkurrensen, om man under en övergångstid av ett par år kunde påräkna en minimal samhällsinsats för att få rådrum och för att vidta vissa justeringar i drift m. m.

Det finns en mycket stark vilja hos de anställda att se till att företaget kan fortsätta driften. Det vore också skada att lägga ned ett bruk som i så stor utsträckning som detta baserar sin råvaruförsörjning på returpapper, som är känt för att producera papper av god kvalitet och som har en förnämlig medarbetarstab, där det råder en god laganda. En stor del av produktionen går dessutom på export. Såvitt jag förstår finns det där även vissa specialtillverkningar, som inte kan övertas av andra i landet förekommande pappersbruk. Därför är det naturligtvis ur samhällsekonomisk synpunkt mycket stor anledning att noga bedöma de lång- och kortsiktiga konsekvenser som kan bli följden av sådana justeringar. Nu är det en storkoncern, PLM, som gör bedömningarna. Jag anser att det finns starka skäl för samhället, och i detta fall för regeringen, att noga fundera över vad som egentligen håller på att hända. Också med hänsyn till de nedläggningar som Södra Skogsägarna planerar för sina pappersbruk är situationen allvarlig.

Arbetsmarknadsministern talar i sitt svar om att länsarbetsnämnden har meddelat att det finns goda möjligheter att skaffa nya arbeten i Västerviksområdet, men när det gäller omplacering av denna arbetskraft vill jag säga att det är en sanning med stor modifikation.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Vad Arne Andersson i Gamleby här säger om att en hel del arbetsplatser har lagts ner i Västerviksområdet är riktigt, men glädjande nog kan vi också konstatera att det har varit tillväxt i andra företag. Om man jämför arbetsmarknadsstatistiken för Västervik för december 1979 med motsvarande statistik för december 1978, finner man en uppenbar förbättring; det tror jag vi är helt överens om. Arbetslösheten är ungefär 20 % lägre nu, och det har blivit en betydande förbättring också i andra avseenden. Jag vill bara hänvisa till att siffrorna för beredskapsarbetena har gått ner från

Nr 65

Torsdagen den  
17 januari 1980

---

*Om sysselsättningen  
vid Westerviks  
Pappersbruks AB*

Torsdagen den  
17 januari 1980

---

*Om sysselsättning-  
en vid Västerviks  
Pappersbruks AB*

ungefär 250 till 60–70. Det visar att en förbättring har inträffat, och det är naturligtvis på denna förbättring som länsarbetsnämnden baserar sitt uttalande, som jag har refererat till i svaret.

Får jag sedan säga att den här frågan ännu inte är avgjord. Man har fortfarande förhandlingar, och vi får se vad de leder till. Ännu har vi, såvitt jag känner till, inte ens fått några varsel. Det gör att vi får se tiden an.

ARNE ANDERSSON i Gamleby (s):

Herr talman! Jag tackar för den kompletteringen av arbetsmarknadsministern.

Det är riktigt att MBL-förhandlingar pågår. Men under de förhandlingarna är det angeläget för de anställda att få veta något om sina eventuella möjligheter att få det kortsiktiga stödet samt att det finns en vilja från statsmaktens sida att om möjligt medverka till en lösning. Även om det för tillfället råder en viss efterfrågan på arbetskraft, är det ändå fråga om arbetstillfällen som inte direkt passar för de här människorna. Samtidigt är det naturligtvis i en region av detta slag – som tillhör ett län med en även i övrigt negativ utveckling i en rad sammanhang – viktigt att man inte, som en del företagsledare tyvärr har gjort, säger: Det gör ingenting att lägga ner verksamheten i Västervik, för där finns det f. n. arbetstillfällen. – Dess bättre säger man ändå "f. n.". Det var inte länge sedan – och vi får förmodligen uppleva det igen – som det inte fanns några ersättningsarbetstillfällen alls att redovisa.

Det här pappersbrukets situation är sådan att det vore ansvarslöst av samhället att utan vidare acceptera en nedläggning. Jag har uppfattat arbetsmarknadsministerns svar både inledningsvis och i den senare kompletteringen så, att det är självklart att om det uppstår situationer där man kan påvisa någon möjlighet till fortsatt drift, så kommer samhället – antingen via länsarbetsnämnden, med de resurser som den har, eller genom regeringen själv – att medverka till att möjligheterna tillvaratas, så att fortsatt drift kan förekomma.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Jag har naturligtvis svarat på vad vi kan göra från arbetsmarknadsdepartementet, om det skulle komma varsel och om friställning skulle ske. Därest man från företag, fack och kommun känner behov av att diskutera lokaliseringspolitiska åtgärder och insatser får jag hänvisa till industridepartementet. Det är i så fall sådana insatser som måste komma i fråga. Vad jag svarat på i dag är vad länsarbetsnämnden i Kalmar län och arbetsförmedlingen i Västerviks kommun kan göra.

ARNE ANDERSSON i Gamleby (s):

Herr talman! Jag tackar för den ytterligare preciseringen. Det stämmer helt överens med den uppfattning man har lokalt – både inom kommunen och

bland de anställda – att det kanske måste bli vissa kombinationer av lokaliseringspolitiska och arbetsmarknadspolitiska insatser.

Nr 65

Torsdagen den  
17 januari 1980

Överläggningen var härmed avslutad.

---

*Om AMS egen-  
regiverksamhet i  
Norrlandslänan*

## § 5 Om AMS egenregiverksamhet i Norrlandslänan

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att besvara *Sven-Erik Nordins* (c) den 11 december anmälda fråga. 1979/80:218, och anförde:

Herr talman! Sven-Erik Nordin har frågat mig om jag anser att AMS har någon grund för en kraftig neddragning av sitt byggande i egen regi i Norrlandslänan. Han har också frågat vilka initiativ jag avser att vidta för att säkerställa tillgången på arbetsplatser för s. k. specialanvisade.

Beredskapsarbetenas syfte är att ge sysselsättning åt arbetslösa. I regel utförs arbetena av den huvudman till vars verksamhetsområde arbetet hör. I viss utsträckning utförs arbetena i AMS egen regi. AMS får själv bestämma i vad mån styrelsen själv skall utföra beredskapsarbetena.

År 1975 gjordes inom AMS en utredning om egenregiverksamheten. Därvid föreslogs att arbeten i egen regi skulle bedrivas främst för svårplacerade personer samt när resp. huvudman saknade resurser för att själv utföra arbetet. AMS uttalade som sin avsikt att bedriva arbetena i huvudsaklig överensstämmelse med dessa riktlinjer. Detta anmäldes i 1976 års budgetproposition och föranledde då ingen crinran från riksdagens sida.

Behovet av beredskapsarbeten för s. k. specialanvisade, dvs. särskilt svårplacerade eller äldre och lokalt bundna arbetslösa, varierar inte särskilt mycket från ett år till ett annat. Självfallet kommer sådana arbeten även i fortsättningen att bedrivas i den utsträckning som det inte går att ordna annan sysselsättning för de berörda grupperna.

Enligt vad jag har inhämtat planerar AMS f. n. en liten minskning av egenregiarbetenas omfattning i de tre nordligaste länen. Den minskningen gäller dock inte arbeten för specialanvisade utan beredskapsarbeten för andra grupper av arbetslösa, vilka f. n. utförs i AMS egen regi trots vad som sades i de år 1976 anmälda riktlinjerna. Jag anser inte att det finns motiv för något ingripande från min sida med anledning av detta.

SVEN-ERIK NORDIN (c):

Herr talman! Först ett tack till Rolf Wirtén för svaret på min fråga.

Det här kan verka vara ett litet problem – det gäller 50 à 60 arbetsledare och 500 à 600 beredskapsarbetare. Jag vet ju att Rolf Wirtén har större problem än så att brottas med. Men de här människorna är också medlemmar av det svenska folkhushållet. De blir emellertid lätt bortglömda eftersom de är utspridda över stora områden. I dagens svenska samhälle lyssnar massmedia och politiker oftare till de koncentrerade massornas protester.

Men arbetslöshet och förflyttning utgör samma problem var i landet man än bor. Vad som här skett är att de enskilda kommit i kläm beroende på tolkningar av beslut och riktlinjer när det gäller AMS egenregiverksamhet och AMS frihet att självständigt styra sitt revir.

Riksdagen beslutade 1966 att AMS även i fortsättningen skall bedriva egenregiverksamhet. I den rapport som arbetsmarknadsministern citerar och lägger till grund för vad som har hänt sades det att man i fortsättningen skulle ha 350 fältarbetsledare. Nu är man nere i 300, och den nya målsättningen som AMS har, vilken riksdagen inte har tagit ställning till, kanske ligger på 250. Delar arbetsmarknadsminister Wirtén en sådan målsättning?

Det bekymmersamma är att den här minskningen drabbar Norrlandslänen. Det betyder att arbetsledare flyttas söderut. I vissa regioner minskar deras antal med 50 %. Är arbetslösheten större i södra Sverige? Är ortsbundenheten större där? Vad motiverar den här flyttningen? AMS verksamhet skall naturligtvis inte vara ett självändamål, det har jag klart för mig. Går konjunkturerna uppåt, så skall AMS verksamhet dras ner. Men det blir ändå en pott kvar av äldre ortsbunden arbetskraft, och den bör sysselsättas på ett meningsfullt sätt i sin hemort eller i dess närmaste omgivning – det tycker jag vi kan vara överens om. Att det finns massor av lämpliga objekt i Norrland vet var och en som åkt på Norrlandsvägar. Det finns vägprojekt, röjningar och naturvårdsarbeten.

Nu lovar arbetsmarknadsminister Wirtén att medel även i fortsättningen skall bli anslagna för beredskapsarbeten i Norrlands inland, för ortsbunden och svårplacerad arbetskraft. Den delen av svaret är jag belåten med och tacksam för. Det ger mig anledning till en liten följdfråga: Vem skall leda dessa arbeten om arbetsledarna flyttas söderut?

**Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:**

Herr talman! Jag vill än en gång understryka att det viktiga med beredskapsarbetena är att hjälpa människor som har kommit vid sidan av den ordinarie arbetsmarknaden och som man inte kan finna någon lämplig sysselsättning för. Det är det centrala, och det skall så förbli även i fortsättningen.

Vi har en grupp som är särskilt svår att anvisa arbeten för, nämligen den som egenregiverksamheten i synnerhet har tagit fasta på. Då har det under senare tid blivit en viss obalans mellan den här typen av beredskapsarbeten och de mer allmänna beredskapsarbeten som finns i större omfattning. Det är i sig ett problem att skapa en riktig balans mellan de här två grupperna av beredskapsarbeten. Om man låter egenregiverksamheten svälla ut på den sektor inom beredskapsjobben där konkurrerande entreprenörer bedriver företagsamhet i dessa regioner, så är det inte heller en bra utveckling. Jag menar att det är mycket viktigt att vi håller balansen mellan egenregiverksamheten och den verksamhet som går ut på entreprenad. Det är egentligen själva grundförklaringen till att det blir en viss neddragning av egenregiverksamheten i de tre nordliga länen, vilket jag säger i svaret.

Men den uppgörelse som Sven-Erik Nordin talar om här, och som jag

också åberopar i mitt svar, är anmäld för riksdagen. Riksdagen tog inte heller, herr talman, ställning till antalet, utan redovisade att den här uppgörelsen var gjord, och det måste förbli så att AMS och de berörda parterna följer upp vad man har varit överens om.

SVEN-ERIK NORDIN (c):

Herr talman! Jag fick inte svar på de frågor jag ställde. Men låt mig säga att även om vi troligtvis är överens om den här frågans innebörd så finns en sak som jag skulle vilja testa arbetsmarknadsminister Wirtén litet närmare på, speciellt som han lägger stor vikt vid denna målsättningsrapport som regering och riksdag accepterade utan protest.

Det intressanta var att AMS 1975 föreslog en neddragning från 414 fältarbetsledare till 350. Det var en så stor neddragning att man gick till regering och riksdag – det var förresten på den tiden då nuvarande talmannen var arbetsmarknadsminister. Riksdagen hade inga invändningar. Nej, det är sant, men när det nu sker minskningar av ännu större omfattning utan att det har anmälts till riksdagen blir frågan: Känner sig AMS ha större rörelsefrihet nu att själv styra sitt eget revir än tidigare?

Min avsikt med den här frågan är inte att locka arbetsmarknadsministern i fördärvet. Tvärtom lägger jag stor vikt vid att våra ämbetsverk inte får bli för självständiga. Det vore på sin plats om arbetsmarknadsministern kunde lova att i fortsättningen granska utvecklingen på det här området – kanske speciellt när det gäller AMS, eftersom det är ett så jättestort ämbetsverk.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Jag upprepar att den uppgörelse som träffades mellan olika parter 1975 anmälde till riksdagen, som då inte tog ställning till volymerna i och för sig. Avsikten är naturligtvis att man inom AMS ledning nu skall hantera den här verksamheten på ett klokt sätt.

Det är också så, herr talman, att AMS har en lekmannastyrelse, där man kan ingripa om man tycker att någonting inte riktigt följer de riktlinjer som dragits upp. Men riksdagen har som sagt inte tagit ställning till detaljerna, och jag tror inte heller att riksdagen skall göra det. Här är det mer fråga om att för verkets ledning följa upp intentionerna.

SVEN-ERIK NORDIN (c):

Herr talman! Vad som är detaljer och inte detaljer kan vi nog tvista om. Men vad som hände 1975 var att parterna – de anställda och arbetsgivaren, i det här fallet AMS – var överens om en viss målsättning. Man tog för givet att denna överenskommelse skulle gälla till dess att en ny var träffad antingen med eller utan riksdagens goda minne. Och någon sådan ny överenskommelse är ju inte träffad, vilket arbetsmarknadsministern mycket väl vet. Det är detta, menar jag, som konstituerar problemet att AMS är på väg att kanske helt ta bort denna verksamhet, trots att riksdagen har uttalat att den skall vara kvar.

Torsdagen den  
17 januari 1980

---

*Om vattenbristen  
i Tanums kom-  
mun*

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Jag tror att Sven-Erik Nordin är för pessimistisk i sin prognos. Det måste finnas plats för de till beredskapsarbeten särskilt anvisade. Det tror jag att AMS också är fullt klar över. Skulle utgången av det hela bli den att man inte tillgodoser de intressen som de kanske mest svårplacerade människorna ute i bygderna har är det klart att både Sven-Erik Nordin och jag måste fråga oss vad som är på väg att ske. Men jag är som sagt övertygad om att det inte är det som håller på att hända, utan det är fråga om att anpassa volymen av beredskapsarbetena i de här länen till vad som kan vara rimligt i förhållande till den övriga delen av landet. Att den relationen är rimlig tror jag att Sven-Erik Nordin och jag är överens om att vi skall vara vaksamma på.

SVEN-ERIK NORDIN (c):

Herr talman! Det sista var bra. Det var ett besked som jag hoppas att också vederbörande handläggare på AMS noterar sig till minnes från den här debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

## § 6 Om vattenbristen i Tanums kommun

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att besvara *Sverre Palms* (s) den 13 december anmälda fråga, 1979/80:221, och anförde:

Herr talman! Sverre Palm har, mot bakgrund av att Tanums kommun hos AMS har ansökt om statsbidrag för att utföra utbyggnad av vattenledningar och ett vattenverk, frågat mig om regeringen är beredd att ställa särskilda medel till förfogande, så att Tanums kommun, som ingår i det primära rekreationsområdet, skall kunna leva upp till riksplaneringens intentioner.

År 1976 beviljade AMS med hänsyn till då föreliggande behov av sysselsättningsskapande insatser Tanums kommun statsbidrag för anordnande av vattenledningar och reningsverk i kommunen som kommunalt beredskapsarbete. Först 1979 avsåg dock kommunen att sätta i gång arbetet. Det beslut som AMS tidigare fattat var då inaktuellt och återkallades därför enligt gällande regler. En ny bedömning av arbetet och behovet av detsamma gjordes i november förra året.

Mot bakgrund av det sysselsättningsläge som nu råder för byggnads- och anläggningsarbetarna i Uddevalladistriktet har arbetsmarknadsverket gjort den bedömningen att det f. n. inte finns behov av ett så relativt stort beredskapsarbete som det här är fråga om. Därför beslutade AMS att ärendet skulle bordläggas och tas upp till förnyad prövning under hösten 1980. Under förutsättning att det då är sysselsättningsmässigt motiverat samt

att arbetet uppfyller de övriga krav som ställs på beredskapsarbeten kan beslut fattas så att arbetet kan bedrivas under vintern 1980/81.

EVERT SVENSSON (s):

Herr talman! Eftersom jag var ledig under hösten hade jag en vikarie här. Det är hans fråga som nu besvaras. Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret, som dock inte riktigt är ett svar på frågan.

Frågan gällde om särskilda medel skulle kunna ställas till förfogande för utbyggnad av vattenledningar och ett vattenverk. Vi hoppas att det snart kommer ett beslut från AMS så att arbetet kan påbörjas. Kostnaderna härför uppgår till 7 milj. kr., och det blir svårt för länsarbetsnämnden att ta det beloppet ur det ordinarie anslaget.

Fram till den 15 februari måste beredskapsarbetena i Göteborgs och Bohus län skäras ned från 5 000 till beräknade 3 000. Man avskedar nu på löpande band beredskapsarbetare i Tanums och Strömstads kommuner, och svårigheterna framöver kommer att bli stora. Beslutet från AMS kanske t. o. m. borde komma tidigare än man nu beräknar – till hösten. Den sysselsättningspolitiska bedömningen är alltså av stor betydelse, och det är naturligtvis arbetsmarknadsministern som ansvarar för det området.

Men det finns ytterligare en aspekt på frågan. Tanum är primärt rekreationsområde. Dess befolkning ökar från 11 000 under större delen av året till 35 000–40 000 på sommaren. Dessa människor skall försörjas med vatten. Grundvattentäkterna tryter. Det medför att extra kostnader måste läggas ned för att förstärka villornas grunder. Det måste alltså till en ytvattentäkt, och det är detta projekt som måste klaras av i god tid.

Ansvar är således dubbelt – dels ett sysselsättningspolitiskt ansvar, dels ett riksansvar för vattenförsörjningen, eftersom man har förklarat att Tanum skall vara ett rekreationsområde. Det är inte bara fråga om ett riksintresse utan också om ett riksansvar.

Jag tackar än en gång för svaret, men framtiden vet vi väldigt litet om.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Jag kan instämma i de sista orden – det är svårt att spå om framtiden. Däremot skall jag något granska de övriga påståenden som Evert Svensson gjorde.

Vi har faktiskt, Evert Svensson, haft en förbättring av arbetsmarknadssituationen under 1979. Menar Evert Svensson att man inte i en sådan förändring av konjunkturerna skall sträva efter att minska beredskapsarbetsvolymen? Det vore enligt min uppfattning en konstig politik om man inte i en uppåtgående konjunktur försökte dra ned de arbetsmarknadspolitiska insatserna för att ha chansen att i en eventuell svårare situation framöver öka volymen igen. Det är så en aktiv arbetsmarknadspolitik skall föras, och det är den regeln jag försöker följa.

Byggsysselsättningen i Göteborgs- och Uddevalladistriktet har medfört att antalet arbetslösa från december 1978 till december 1979 har minskat från 572 till 228. I fråga om arbetsmarknaden totalt är det en nedgång av storleken

Torsdagen den  
17 januari 1980

*Om åtgärder för  
att trygga syssel-  
sättningen i trä-  
skofabriken i  
Ramsjö*

2 000 arbetslösa. Det allra viktigaste är att det har skett en ökning av antalet kvarstående lediga jobb från 2 500 till 3 000, alltså 500 nya jobb. Då måste det vara nödvändigt för oss att via förmedlingarna söka placera ut folk på de lediga jobb som finns. Vi måste även ta folk från beredskapsarbetena och dra ned den volymen. Det är vad som här har skett.

Jag tror att det är en riktig politik som har bedrivits. Vad som sedan händer under vintern 1980/81 får vi tillfälle att bedöma senare.

EVERT SVENSSON (s):

Herr talman! Rapporterna från Tanum och Strömstadsområdet är ju inte fullt så ljusa som arbetsmarknadsministern gör sken av, när han talar om hela länet. Vi vet inte vad som kommer att hända framöver. Jag anklagar inte heller regeringen för att arbetena inte just nu har satts i gång. Det viktiga är att de kommer i gång framöver.

Jag tror att sysselsättningen kommer att få svårigheter i hela länet. Vi kan ju se på varvssituationen i Göteborgsregionen. Men jag skall lämna Göteborgsregionen åt sidan, för nu gäller det Tanum och Strömstadsområdet.

När antalet beredskapsarbeten minskar fastän arbetslösheten stampar ungefär på samma fläck, uppstår problem. Dessutom – och det tycker jag är viktigt att skicka med till regeringen – är detta inte bara en arbetsmarknadspolitisk fråga utan också en fråga om att klara vattenförsörjningen för den anhopning av människor som på somrarna sker till Tanum.

Jag har här en broschyr från länsstyrelsen, i vilken företagen uppmanas att öka sin sysselsättning och sina investeringar. De skall få extra bidrag och lån. Detta är ju en investering – inte för företagen men för kommunen. Men även för företagen kan detta komma att betyda mycket, eftersom kommunen kanske måste säga nej till ett företag som söker anslag då det inte finns tillräckligt med vatten.

När man skärskådar denna problematik, finner man att arbetet måste göras. Tanums kommun har dock inte pengar till detta arbete. Därför måste det utföras såsom beredskapsarbete så att statsbidrag kan utgå.

Överläggningen var härmed avslutad.

**§ 7 Om åtgärder för att trygga sysselsättningen i träskofabriken i Ramsjö**

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att besvara Bertil Måbrinks (vpk) den 14 december anmälda fråga, 1979/80:228, och anförde:

Herr talman! Bertil Måbrink har frågat mig om jag tänker medverka till att ytterligare medel anslås för att nödvändiga investeringar skall komma till stånd för att trygga sysselsättningen i träskofabriken i Ramsjö.

Fabriken i Ramsjö ingår sedan den 1 januari i år i stiftelsen Samhällsfö-

---

*Om åtgärder för  
att trygga syssel-  
sättningen i trä-  
skofabriken i  
Ramsjö*

retag. I den nyligen avlämnade budgetpropositionen föreslås stiftelseorganisationen få drifts- och investeringsmedel för sitt första hela verksamhetsår. Det ankommer på Samhällsföretag och dess regionala stiftelser att fatta beslut om dispositionen av de medel för investeringar i befintlig verksamhet som ställs till förfogande av statsmakterna.

BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret på frågan. Det problem som jag tagit upp angående träskofabriken i Ramsjö är giltigt för flera andra industrier som nu tagits över av Samhällsföretag – jag vill säga det så att det inte skall framstå som om problemet skulle vara begränsat till fabriken i Ramsjö. I Hudiksvalls kommun finns ett liknande iöretag, Bjuråkers industrier, som också brottas med problemet att lokalerna är nedslitna och handikappovänliga.

Det råder anställningsstopp för kvinnor på grund av att det saknas omklädningsrum. Arbetsmiljön är klart otillfredsställande, främst vid Bjuråkers industrier, där det t. ex. inte finns tillräckligt skydd för de människor som handskas med gifter. Vidare tvingas man elda upp dyrbar olja trots att man helt skulle kunna klara uppvärmningen genom att använda avfallsprodukter. Men man kan inte göra erforderliga investeringar därför att det saknas pengar, och så får man fortsätta att använda den dyrbara oljan. Vid Ramsjöfabriken saknas lagerutrymmen, vilket gör att man måste transportera träskorna fem à sex mil för att kunna placera dem någonstans, osv.

Dessa problem måste naturligtvis avhjälpas snarast. Jag vill uttrycka det så att nämnda industrier faktiskt är livsviktiga för de berörda kommundelarna – det vet Rolf Wirtén också – och de är lika viktiga för de människor som blivit utslagna från den ordinarie arbetsmarknaden.

Människorna känner oro för att man skall trappa ner verksamheten – en berättigad oro, tycker jag, framför allt i Ramsjö, ett samhälle som drabbats hårt av rationaliseringsraseriet under hela 1960-talet. Jag hoppas emellertid att det inte är aktuellt med någon neddragning. Med tanke på att man håller på att avveckla träskotillverkningen i Svenstavik och Föllinge borde det i stället vara möjligt att utvidga produktionen och därmed öka antalet anställda i Ramsjö. Men för att åstadkomma detta måste man, vad jag kan förstå, redan nu göra de påtalade investeringarna – och som jag sade behöver det investeras inte bara i Ramsjö utan också vid Bjuråkers industrier.

Jag vill säga att de brister som finns, nedslitna fabrikslokaler osv., naturligtvis inte skall lastas på Samhällsföretag. De tidigare ägarna – i de flesta fall har det varit kommunerna – har bl. a. på grund av dålig ekonomi inte kunnat göra nödvändiga investeringar. Rolf Wirtén säger att för kommande budgetår finns det pengar avsatta. Ja, men kommande budgetår löper från den 1 juli, och jag menar att man måste göra investeringarna nu.

Torsdagen den  
17 januari 1980

*Om arkivarbetar-  
nas anställnings-  
förhållanden*

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Det är väl riktigt som Bertil Måbrink säger, att svaret på frågan kan gälla flera andra företag av liknande karaktär. Stiftelsen Samhällsföretag har ju startat vid årsskiftet och då tagit över ett antal tidigare s. k. industriella beredskapsarbeten där utvecklingen har stått stilla när det gäller produktionsapparat, arbetsmiljö osv. Man har helt enkelt inte satsat på dem i väntan på att Samhällsföretag skulle ta över verksamheten.

Jag är helt medveten om att Samhällsföretag här har en rätt stor och besvärlig arbetsuppgift framför sig att rusta upp en del arbetsplatser som har legat litet i dvala ett antal år under utredningsperioden och innan man har fått fram alla beslut. Det är helt klart att så är fallet, och därför måste jag säga att vi nog också får ha ett visst tålamod i dessa spörsmål. Samhällsföretag har sammantaget ungefär 21 000 arbetsplatser att ansvara för. Självfallet kan man inte rusta upp allting på en kort tid, utan det måste ske en planering på sikt. Med det ansvar som stiftelsen säkert känner förmodar jag att man griper sig an med uppgifterna i den turordning som man finner vara den riktiga.

Bertil Måbrink frågar om perioden fram till den 1 juli i år. Nu är det så att här har slutits avtal även för övergångstiden fram till nästa budgetår. Det finns en överenskommelse också om vad som skall investeras under den perioden. Vi får nu överlämna problemen till Samhällsföretags ledning och hoppas att den löser dem på bästa sätt.

BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag kan vara överens med Rolf Wirtén om att det finns problem när Samhällsföretag nu skall ta över. Självfallet måste vi ta hänsyn till dessa. Men jag tror man måste vara på det klara med också de problem som dessa människor brottats med under alla dessa år. Det är inte något nytt med dåliga lokaler, arbetsmiljöer osv.

Man har bollat med dessa människor. Kommunerna och landstinget har ställt sig positiva, men det har inte skett någonting.

Jag utgår ifrån att Ramsjö träskofabrik och Bjuråkers industrier blir de företag som nu måste prioriteras under de närmaste månaderna. Det finns ju ritningar – allting är klart och projekterat, det bara saknas pengar. Jag tror det är alldeles nödvändigt för de två orterna att arbetena nu kommer i gång och blir utförda.

Överläggningen var härmed avslutad.

## § 8 Om arkivarbetarnas anställningsförhållanden

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att besvara *Börje Nilssons* (s) den 5 december anmälda interpellation, 1979/80:97, och anförde:

Herr talman! Börje Nilsson har frågat mig om regeringen har uppmärksammat de osäkra anställningsförhållandena för arkivarbetsanställda i

---

*Om arkivarbetar-  
nas anställnings-  
förhållanden*

samband med övergången till den nya sysselsättningsformen anställning med lönebidrag. Han har också frågat vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att ekonomiskt säkerställa fortsatt anställning av dem.

Genom att arkivarbete formellt är en form av arbetslöshetshjälp omfattas inte de i arkivarbete sysselsatta av anställningsskyddslagstiftningen. Eftersom de har annan facklig tillhörighet än övriga anställda på arbetsplatsen har deras möjligheter till medbestämmande i arbetslivet försvårats. Lönebidragsreformen syftar framför allt till att få till stånd en normalisering av deras arbets- och anställningsvillkor och arbetsrättsliga ställning i övrigt. Från halvårsskiftet kommer de således att omfattas av lagen om anställningsskydd och – i förekommande fall – lagen om offentlig anställning. Deras möjligheter till inflytande och medbestämmande på arbetsplatsen förbättras väsentligt.

En förutsättning är dock självfallet att bl. a. de allmännyttiga organisationerna är beredda att anställa de personer som i dag sysselsätts i arkivarbete hos dem.

Som Börje Nilsson har redovisat kommer organisationerna att få full täckning av lönekostnaderna fram till den 1 juli 1983 för dem som övergår från arkivarbete till anställning med lönebidrag. Dessutom har jag vid åtskilliga tillfällen fått bekräftat att många organisationer sätter stort värde på dessa arbetstagare och är angelägna om att behålla dem. Det finns därför ingen anledning för organisationerna att avstå från de arbetsinsatser som denna grupp arbetstagare utför. Även om vissa mindre organisationer uttryckt tveksamhet om sina möjligheter att på längre sikt ha personer anställda med lönebidrag så är den totala efterfrågan från bl. a. organisationernas sida på personal väsentligt större än tillgången på arkivarbetsplatser.

Arbetsmarknadsverket genomför nu i dagarna en kartläggning av sysselsättningsförhållandena fr. o. m. den 1 juli 1980 för dem som nu har arkivarbete hos allmännyttiga organisationer. Kartläggningen skall ligga till grund för uppgifter till berörda fackliga organisationer som har att förhandla om löner och arbetsvillkor för dem som anställs med lönebidrag. Den kan också visa vilka behov som kan finnas av insatser från arbetsmarknadsverkets sida i de fall övergång till fast anställning ifrågasätts.

Enligt min mening måste i detta sammanhang särskilda krav ställas på de organisationer som haft arkivarbetare och som under ytterligare tre år får full kostnadstäckning för dem som övergår till anställning med lönebidrag hos dem. Först därefter får dessa organisationer ett eget kostnadsansvar, som kommer att uppgå till 10 % av lönekostnaden. För dem som nyanställs från den 1 juli 1980 utgår lönebidrag med 90 % av lönekostnaderna, dvs. lön och sedvanliga sociala avgifter som arbetsgivaren har att erlägga.

När det gäller frågan om utbetalningsperioder för statsbidragen kan jag meddela att man inom arbetsmarknadsstyrelsen arbetar med att få fram administrativa rutiner för detta. Man är inom arbetsmarknadsstyrelsen inställd på att lösa frågan på sådant sätt att ingen organisation skall behöva

Torsdagen den  
17 januari 1980

---

*Om arkivarbetar-  
nas anställnings-  
förhållanden*

avstå från lönebidragsanställningar på grund av långa utbetalningsperioder.

BÖRJE NILSSON (s):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för ett utförligt svar.

Reformen anställning med lönebidrag, som träder i kraft den 1 juli i år, är en utmärkt reform om den genomförs på ett riktigt sätt. Handikappförbundet DHR har mycket tidigt ställt sig bakom den nya anställningsformen – det gjorde vi redan när förslaget kom från sysselsättningsutredningen. Reformen innebär att de nuvarande arkivarbetarna i framtiden kommer att omfattas av gällande arbetslagstiftning och därmed skall ha samma villkor som övriga anställda. Den organisation eller de företag som har anställda med lönebidrag skall också ha det fulla arbetsgivaransvaret – i dag har AMS det ansvaret. Dessutom skall den anställda få en yrkesbenämning som ansluter till det arbete som utförs. Lönebidragsreformen syftar alltså till en normalisering av arkivarbetarnas arbets- och anställningsvillkor.

Reformen är bra. Det är viktigt att de 15 000 arkivarbetarna i landet kan känna trygghet vid övergången till den nya anställningsformen. Det beror helt på hur reformen genomförs. Jag vet att många anställda i dag känner stor oro över att ånyo bli arbetslösa, och många organisationer är tveksamma när det gäller att anställa arbetskraft med lönebidrag. Tveksamheten beror på bristande information från AMS och oklarhet om hur reformen skall fungera. Många organisationer är bekymrade över om de kan klara kostnaderna i framtiden. Därför är det viktigt att man från samhällets sida hjälper till att klara ut alla problem som finns i samband med reformens genomförande.

Jag kan instämma i statsrådets uttalande i svaret att de allmännyttiga organisationerna måste vara beredda att anställa de personer som i dag sysselsätts i arkivarbete hos dem. Organisationerna måste ta sitt ansvar, men det måste också samhället göra. Skall föreningslivet klara sin del av lönekostnaderna krävs det att stat och kommun höjer anslagen. Många organisationer är för sin existens helt beroende av bidrag från samhället, och det är nödvändigt att man i samband med den kommande bidragsgivningen beaktar den nya utgift som organisationerna får i samband med anställning med lönebidrag.

Statsrådet har varit vänlig att i svaret räta ut en del frågetecken. En oklarhet har varit vad som menas med total lönekostnad. Många har undrat om arbetsgivaravgifter är bidragsberättigade. Statsrådet säger nu att lönebidrag skall utgå från staten med 90 % av lönekostnaderna, dvs. lön och sedvanliga sociala avgifter som arbetsgivaren har att erlægga. Det tolkar jag som att samtliga avgifter enligt lag och avtal är bidragsberättigade.

Enligt uppgifter i samband med information från AMS skulle lönebidraget utbetalas från staten kvartalsvis i efterskott. Det betyder att organisationerna måste ligga ute med flera månadslöner. Ett stort antal organisationer har framfört farhågor för att de inte har möjligheter att klara utbetalningarna. Jag ser nu att man inom statsverket har tänkt om, och det är bra att man gjort

det. Statsrådet meddelar i svaret att man inom AMS arbetar med att få fram administrationsrutiner för statsbidragen. Man är inom AMS inställd på att lösa frågan på sådant sätt att ingen organisation skall behöva avstå från lönebidragsanställningar på grund av långa utbetalningsperioder. Det är ju ett lugnande besked.

Jag fick i förmiddags också en skrivelse från länsarbetsnämnden i Stockholm, där man gör ytterligare ett förtydligande. Det framhålls där att arbetsmarknadsstyrelsen f. n. undersöker möjligheterna att utbetala bidragen månadsvis efter rekvisition och att styrelsen skall återkomma med närmare information på denna punkt. Det är som jag ser det mycket viktigt att man löser frågan om utbetalningarna på ett smidigt sätt, så att organisationerna får statsbidraget omgående. Vi vet ju att föreningslivet i stort sett saknar ekonomiska reserver. De organisationer det gäller kan inte ligga ute med pengar på det sätt som man från början hade tänkt sig.

Jag kan också notera i svaret att AMS i dagarna genomför en kartläggning av sysselsättningsförhållandena fr. o. m. den 1 juli 1980 för dem som nu har arkivarbete hos allmännyttiga organisationer. Kartläggningen skall bl. a. visa vilka behov som kan finnas av insatser från AMS i de fall övergång till fast anställning ifrågasätts. Det är bra att man på detta sätt noga följer upp reformens genomförande.

Jag vill till sist tacka statsrådet för klara besked. Jag hoppas att han också i fortsättningen följer denna fråga – jag tror att det kommer att behövas. Det gäller en stor och viktig reform, som berör många människor. Alla måste känna trygghet i samband med övergången till den nya anställningsformen. Som jag ser det åvilar det övergripande ansvaret för reformens genomförande naturligtvis samhället, och man måste från det hållet vara beredd att snabbt gripa in där det uppstår problem. Ingen människa får slås ut i samband med övergången till de nya tjänsterna.

ARNE FRANSSON (c):

Herr talman! När riksdagen våren 1979 behandlade folkpartiregeringens förslag till den nya sysselsättningsformen anställning med lönebidrag hade vi inom centern en avvikande mening. Vi ansåg nämligen att lönebidrag med 100 % borde utgå till de allmännyttiga organisationerna. Ett lönebidrag med 90 % skulle enligt vår uppfattning, som också delades av LO, förvärra situationen för de arbetshandikappade och för de organisationer som inte har möjlighet att ta på sig en i förhållande till deras resurser så pass stor andel av lönekostnaden som 10 %.

De allmännyttiga organisationerna har gjort en stor insats genom sin beredvillighet att ta emot och ge meningsfull sysselsättning åt arbetshandikappade. Den i och för sig angelägna omvandlingen av arkivarbetet till anställning med lönebidrag får inte genom bidragskonstruktionen bli ett hinder för normaliseringssträvandena. Allmännyttiga organisationer som kan erbjuda lämpliga arbetsplatser bör inte hindras att göra betydelsefulla insatser för att bereda sysselsättning åt arbetshandikappade.

Av interpellationssvaret framgår att arbetsmarknadsverket nu genomför

Torsdagen den  
17 januari 1980

*Om arkivarbetar-  
nas anställnings-  
förhållanden*

en kartläggning av sysselsättningsförhållandena fr. o. m. den 1 juli 1980 för dem som nu har arkivarbete hos allmännyttiga organisationer. Vidare sägs att denna kartläggning också kan visa vilka behov som kan finnas av insatser från arbetsmarknadsverket i de fall övergång till fast anställning ifrågasätts. Jag tolkar arbetsmarknadsministerns svar på det sättet att man från regeringens sida är beredd att vidtaga sådana åtgärder att arbetshandikappade inte behöver mista sin anställning på grund av att den allmännyttiga organisationen inte har tillräckliga ekonomiska resurser. Detta är ett uttalande som ligger i linje med den uppfattning som vi har inom centern.

Jag noterar uttalandet som positivt, och jag är övertygad om att detta blir till glädje och nytta för de arbetshandikappade.

Slutligen, herr talman, vill jag bara konstatera att om Börje Nilsson och hans partivänner våren 1979 ställt sig bakom vårt förslag, hade det inte behövt råda några osäkra anställningsförhållanden för arkivarbetsanställda i samband med övergången till den nya sysselsättningsformen.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Jag noterar att Börje Nilsson och jag är i stort sett överens i denna fråga, så det är inte mycket i hans inlägg jag har att kommentera.

Vad gäller informationen kan jag möjligen säga att vi har varit medvetna om att det finns ett informationsbehov som är viktigt att tillgodose. Därför har det varit en serie konferenser under hösten 1979 runt om i landet, och jag tror att en hel del av de frågetecken som säkert har funnits har klarlagts under den tiden. Vi har också låtit trycka en broschyr som heter Anställning med lönebidrag, som har gått ut i mycket stor upplaga. Vi har alltså försökt att sprida kunskap om denna reform så gott vi har kunnat, och jag tycker nog att ett genomslag kan märkas nu. Man är ganska medveten om vad som kommer att ske den 1 juli och framöver vad gäller anställda med lönebidrag.

Beträffande Arne Franssons anförande vill jag bara notera att han på centerns vägnar vill låta ytterligare många miljoner rulla, och det är kanske litet förvånande. Låt mig bara säga det mycket stillsamt. Vi har ju också från alla andra riksdagspartier bedömt det som angeläget att den huvudman som anställer en arkivarbetare, som det hette tidigare, eller en person med lönebidrag, som det nu heter efter att reformen träder i kraft, skall ha ett kostnadsansvar, eftersom denne också får rätten att avgöra anställningsvillkoren, både lönemässigt och i fråga om andra villkor. Jag tror att det egentligen är en nödvändighet att organisationerna har detta kostnadsmedvetande om vi inte skall komma alldeles snett i detta arbete.

Jag är medveten om att detta kan innebära en del problem, men jag tror att den väg som Börje Nilsson och även jag tidigare har talat om är den riktiga, nämligen att man ser till att de organisationer som har en liten omsättning och bristande ekonomiska resurser nu får stödjas av samhället på andra vägar. Men detta samband mellan förmånen att ha en anställd och att betala en del av lönen tror jag är en nödvändighet. Det förslaget stod som sagt riksdagens

överväldigande majoritet bakom tidigare, liksom den eniga utredningen gjorde.

Nr 65

Torsdagen den  
17 januari 1980

BÖRJE NILSSON (s):

Herr talman! Vad som är viktigt i detta sammanhang är att man kommer bort från det nuvarande arkivarbetarsystemet, som AMS både administrerar och finansierar, och att man får en helt ny anställningsform. Jag tror det är principiellt riktigt att organisationerna själva får bära en del av kostnaderna – det är viktigt både för organisationerna och för de anställda. Det förutsätter naturligtvis för vissa organisationer att samhället går in och hjälper till ekonomiskt. Vi vet hur det är ställt inom organisationslivet – föreningarna existerar i stort sett på bidrag från samhället. Det är naturligtvis nödvändigt att de får kompensation för denna nya utgift. Men det ligger ett mycket stort värde i att organisationerna själva också tar ett ansvar för dessa tjänster.

---

*Om lokaliserings-  
ort för produktion  
av stirlingmotorn*

ARNE FRANSSON (c):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern och jag hade för knappt ett år sedan en debatt här i kammaren om just denna fråga. Jag ser det också så att det är angeläget att det finns ett samband mellan de anställda och de allmännyttiga organisationerna och att organisationerna skall ta ett ansvar. Men med mitt inlägg ville jag närmast peka på att de farhågor vi uttalade i vår reservation till arbetsmarknadsutskottets betänkande gällde de fall då framför allt de mindre organisationerna icke har ekonomiska förutsättningar att klara kostnaderna för de 10 procenten. Detta skulle kunna leda till att en person i stället för att beredas fortsatt arbete inom en organisation skulle bli arbetslös.

Det svar på interpellationen som arbetsmarknadsministern har givit här tolkade jag faktiskt så att regeringen, mot bakgrund av den utredning som arbetsmarknadsverket genomför, i de fall fast anställning ifrågasätts är beredd att vidta åtgärder, så att man undanröjer risken för att de här människorna friställs.

Jag tycker därför att arbetsmarknadsministern uttryckte sig väl hårt när han sade att jag och centerpartiet var beredda att låta ytterligare ett stort antal miljoner rulla. Jag tror att vi är överens i själva sakfrågan, och sedan är det en annan sak att vi tacklar den på litet olika sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

## § 9 Om lokaliseringsort för produktion av stirlingmotorn

Industriministern NILS ÅSLING erhöll ordet för att besvara *Sten-Ove Sundströms* (s) den 13 december anmälda fråga, 1979/80:219, och anförde:

Herr talman! Sten-Ove Sundström har frågat mig om jag är beredd att vid fastställande av lokaliseringsort för produktion av stirlingmotorn ge regio-

Torsdagen den  
17 januari 1980

*Om lokaliserings-  
ort för produktion  
av stirlingmotorn*

nalpolitiska skäl en avgörande betydelse.

Utvecklingen av motorer baserade på stirlingtekniken bedrivs dels i Malmö av det nu av staten helägda företaget United Stirling, dels i Linköping av FFV Industriprodukter AB. Projektet i Malmö avser en större motor som främst skall användas i fasta installationer samt i truckar och liknande fordon. Projektet i Linköping avser en mindre motor som tillsammans med en generator bildar ett kraftpaket att användas framför allt för fritidsändamål.

En proposition rörande den fortsatta utvecklingen av stirlingmotorn avses att senare i år föreläggas riksdagen. Som underlag till propositionen utvärderas f. n. stirlingmotorn från såväl teknisk som marknadsmässig synpunkt.

I avvaktan på att en sådan utvärdering redovisas är det för tidigt att nu uttala sig om produktionen av stirlingmotorn. Om det skulle visa sig att stirlingmotorn blir en framgångsrik produkt, kan detta medföra att det mot slutet av 1980-talet behövs produktionsresurser utöver dem som f. n. finns inom förenade fabriksverken och befintlig motorindustri. Jag utgår ifrån att regionalpolitiska skäl kommer att vägas in i de överväganden härom som kommer att göras.

STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret på min fråga.

Bakgrunden till frågan är självfallet den katastrofala sysselsättningssituationen i Norrbotten. I det läge länet nu befinner sig i måste alla tänkbara sysselsättningsprojekt prövas. Det gäller inte bara de projekt som skapar arbetstillfällen på kort sikt utan också de som kan skapa arbetstillfällen på litet längre sikt.

I årets budgetproposition kan man i bil. 17 från industridepartementet under rubriken Särskilda insatser i vissa regioner på s. 81 läsa följande:

”Sysselsättningsproblemen i Norrbotten är emellertid så stora att man, för att erhålla framtida etableringar i länet, bör pröva att knyta projekt i ett tidigt utvecklingskede till Norrbotten.”

Stirlingprojektet är just nu i ett sådant stadium. Det är i förberedande produktion eller, för att citera en känd industritidning, ”man står just nu och torkar fötterna på marknadens välkomstmatta”.

När man nu inom FFV bedömer var den framtida satsningen skall göras, borde självfallet ägaren, dvs. samhället, ha ett ord med i den diskussionen, inte minst mot bakgrund av att staten har intressen i de verksamheter där stirlingmotorn kan komma att användas. Jag tänker då bl. a. på gruvfordon och användningsområden inom försvaret. Vidare kommer sannolikt stirlingmotorn att i framtiden kunna användas i värmepumpar. Försöksverksamhet med långtidsprov pågår ju f. n.

Tillverkning av gruvfordon och värmepumpar sker också i Norrbotten. Det finns alltså möjlighet att koppla ihop en produktion av stirlingmotorn med en utveckling av den befintliga produktionen på dessa områden.

I svaret på min fråga noterar jag att en proposition rörande den fortsatta

utvecklingen av stirlingmotorn avses att senare i år föreläggas riksdagen. Svarets sista mening tolkar jag positivt. Den lyder: "Jag utgår ifrån att regionalpolitiska skäl kommer att vägas in i de överväganden härom som kommer att göras." Om man kombinerar detta uttalande av statsrådet Åsling med vad industridepartementet i budgetpropositionen skrivit om särskilda insatser i vissa regioner, kan man vara optimistisk när det gäller en framtida lokalisering i Norrbotten på det här området.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Sten-Ove Sundström drar kanske något förhastade slutsatser när det gäller stirlingprojektet. Jag är full av förhoppningar beträffande stirlingprojektet med avseende på framtiden. Jag tror att det är en tekniskt intressant lösning, men det är ganska lång tid kvar, innan vi kan bedöma projektets kommersiella förutsättningar utifrån synpunkten var man skulle behöva förlägga en framtida produktion. Här skall man kanske inte ha för stora förhoppningar om ett snart ställningstagande. Men jag är, som sagt, förhoppningsfull beträffande detta projekt som ligger rätt, inte minst med hänsyn till energisituationen i världen.

Sedan vill jag säga att vi är väl medvetna om läget i Norrbotten. Jag har inlett förhandlingar med svensk industri, syftande till att med speciella arrangemang inleda en ny form av samarbete mellan industrin och samhället med målet att just samla upp tänkbara projekt, som relativt omedelbart skulle få en effekt på sysselsättningen i Norrbotten. Oavsett stirlingprojektet måste strävandena att klara sysselsättningsituationen i Norrbotten fortsätta.

STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Jag drar inte alls några snabba slutsatser av Nils Åslings svar på min fråga. Vi norrbottningar vet ju att man får vara ganska skeptisk mot den här regeringens löften. Men jag är dock, som sagt, positiv till svarets slutkläm. Om man tar den delen av industriministerns svar och om regeringen försöker infria det löfte som den har skrivit in i budgetpropositionen – i den sista biten står det alltså att man "bör pröva att knyta projekt i ett så tidigt utvecklingsskede till Norrbotten" –, bör man kanske kunna hysa en förhoppning om att, om det blir en mer utvecklad produktion på det här området, lokaliseringen skall kunna styras till Norrbottens län.

Överläggningen var härmed avslutad.

Torsdagen den  
17 januari 1980

*Om Öresundsvar-  
vets framtid*

§ 10 Om Öresundsvarvets framtid

Industriministern NILS ÅSLING erhöll ordet för att besvara *Hans Peterssons* i Röstånga (fp) den 28 november anmälda interpellation, 1979/80:86. och anförde:

Herr talman! Hans Petersson i Röstånga har frågat mig om det kan vara rimligt att nu åter aktualisera en nedläggning av Öresundsvarvet, om varvet inte bör få möjligheter att visa att den pågående satsningen på högteknologiska produkter är företagsekonomiskt riktig och om det från arbetsmarknads- och regionalpolitisk synpunkt kan anses försvarbart att lägga ned ett statligt företag i en region där redan i dag möjligheterna att få andra arbeten är minst sagt små.

Riksdagen godkände hösten 1978 (prop. 1978/79:49, NU 1978/79:17, rskr 1978/79:115) vissa industripolitiska riktlinjer beträffande svensk varvsindustri. Riktlinjerna innebär bl. a. att kapaciteten för storvarven, mätt i antal direkta produktiva timmar, bör minska till 9 miljoner vid utgången av år 1980. Riksdagen beslöt samtidigt att de anställda vid de svenska storvarven skulle få en anställningsgaranti t. o. m. år 1980.

Svenska Varvs styrelse har vid sammanträde den 10 januari 1980 bedömt marknadsutrymmet för de svenska storvarven under 1980-talet till 5–7 miljoner direkta produktionstimmar under förutsättning att en mycket riskfylld satsning inom olika affärsområden lyckas. En ytterligare kapacitetsminskning utöver den som beslutades av riksdagen hösten 1978 skulle sålunda vara nödvändig för att anpassa kapaciteten till marknadsutrymmet. Frågan om kapacitetsminskningar vid varven bereds inom industridepartementet med sikte på att den skall behandlas i en proposition om varvsfrågorna, som regeringen har för avsikt att förelägga riksdagen våren 1980. Vid beredningen kommer också de samhällsekonomiska konsekvenserna av kapacitetsminskningen att belysas.

Innan beredningen är avslutad är jag inte beredd att uttala mig om Öresundsvarvets framtid.

HANS PETERSSON i Röstånga (fp):

Herr talman! När jag framställde min interpellation i slutet av november förra året gjorde jag det på grund av den oro jag och många med mig kände för Landskronaregionens framtid. Frågorna i interpellationen kom helt att koncentreras kring Öresundsvarvet, som ju är grunden för denna regions välstånd. Jag trodde då att jag skulle kunna få ett svar som skulle stilla en kanske obehövlig oro och som kunde bidra till fortsatt framtidstro. Sedan några veckor tillbaka har vi kunnat konstatera att oron var befogad och att framtidstron håller på att försvinna.

Jag tackar industriministern för svaret. Tyvärr måste jag beklaga att svaret helt saknar någon meningsyttring. Herr Åsling är inte beredd att uttala sig om Öresundsvarvet i dagens läge. Det kan jag delvis förstå. Men nog kunde svaret ha andats någon förståelse för de många som är oroliga för sina jobb, kanske en fundering kring statens samhällsansvar för denna region osv.

Det känns, tycker jag, litet genant att få ett så magert svar, i synnerhet då jag har upplevt att herr Åsling inte har varit särskilt återhållsam när det gäller att uttala sig inför massmedia. I måndags t. ex. sade industriministern i radio att riksdagen endast borde bestämma de ekonomiska ramar inom vilka Svenska Varv skall agera. Eventuella nedläggningar skulle därmed överlåtas åt styrelsen. Nu är det på det sättet att vi har facit på förhand, och i det sägs att Öresundsvarvet skall läggas ned. Men detta är enbart en företagsekonomisk bedömning, en bedömning som grundas på att man inte behöver ta någon hänsyn till de samhällsekonomiska konsekvenserna för en region som i dag inte kan ta hand om dem som redan är friställda. Om jag för min del skulle medverka till en nedläggning skulle jag, tycker jag, mycket illa förvalta det förtroende jag fått som riksdagsman för ett län och en region som har valt mig och som redan i dag har väldiga sysselsättningsproblem.

Tidigare har herr Åsling gång efter annan betonat att en arbetsgivare skall ha så mycket ansvar att han skall skaffa ersättningsjobb i samband med nedskärningar. Jag föreställer mig att detta ofta citerade och ofta – orättvist, tycker jag – kritiserade uttalande alltjämt är gällande, även om staten är ägaren till nedläggningshotade företag.

Öresundsvarvet hade för ca tio år sedan 3 500 anställda. Man har lojalt anpassat sig efter riksdagsbeslut om nedskärningar. I slutet av detta år kommer arbetsstyrkan att vara ca 2 500.

Varvet har målmedvetet och konsekvent sökt sina egna nischer i en svår bransch. Typexemplen är supply-fartyg och färjor – alltså produkter av teknologiskt hög klass.

I Bostongruppens inledning om varven konstateras att detta är en framtidsatsning. Drog man slutsatser redan efter inledningen i rapporten, skulle man tycka att Öresundsvarvet har en ljus framtid. Men gruppens slutsats blev helt annorlunda, sedan man flyttat produktionstillfällena från det ena varvet till det andra.

Öresundsvarvet har särskilt när det gäller supply-fartyg skaffat sig en bra erfarenhet. Enligt bedömare är det en av de säkraste marknadsnischerna inom varvshanteringen. Varvet har upparbetat ett system med underleverantörer och torde vara det varv som i dag har den största erfarenheten. Det är väl inte alldeles säkert att Sverige har möjlighet att behålla denna marknad, om Öresundsvarvet läggs ned.

Nu skall man inte för ett ögonblick fördölja att de första supply-fartygen varit starkt förlustbringande. Detta är naturligtvis beklagligt, men i sig kanske inte så märkligt. Utvecklingen av nya specialprodukter kostar mycket pengar. Jag frågar mig ibland om inte dessa kostnader åtminstone delvis borde ha bestripts med utvecklingspengar från Svenska Varv.

Givetvis är jag medveten om att vårt land i dag har för stor varvskapacitet och att vi, liksom man måste göra i många andra länder, dels måste ändra produktionsinriktningen, dels skära ned antalet anställda. Vidare måste man någon gång i en framtid – som naturligtvis inte bör vara alltför avlägsen – se till att varven inte går med förlust. Rent företagsekonomiskt låter det nog så bestickande när det påpekas att varje varvsarbetare kostar si och så många

kronor, pengar som man skulle kunna använda på andra industrier. Och visst låter det hurtfriskt när någon brister ut att nu är rätta tiden att lägga ner Öresundsvarvet. Men vi politiker sysslar inte enbart med företagsekonomi. Vi har det sociala och samhällsekonomiska ansvaret för att regioner och bygder inte helt skall avlövas. De som nu säger att det är rätta tiden att friställa nära 3 000 personer i Landskrona och samtidigt friställa nära 2 000 på Kockums i Malmö därför att länet har möjlighet att suga upp denna arbetskraft vet förmodligen inte vad de talar om. De lever kvar i stämningar från slutet 1960-talet eller ännu tidigare, då man talade om det överhettade Malmöhus län. Det enda som är kvar av denna överhettning är tyvärr själva ordet.

Min slutsats, herr talman, är att Öresundsvarvet måste få ytterligare en chans att visa vad företagsledningen och de anställda tror på. Att varvet – alla belackare till trots – har en framtid kan i sig betyda ytterligare nedskärningar, en fortsättning på den avveckling som påbörjats för rätt länge sedan. Men varvet måste få möjlighet att visa att det har satsat på de rätta produkterna. Och skall en nedläggning ske efter den kommande perioden, måste staten i god tid ha sört för att det finns möjligheter till anställning genom sysselsättningsstillfällena i Landskrona och den omgivande regionen.

I detta anförande instämde Karin Ahrlund (fp).

ULLA TILLANDER (c):

Herr talman! Det problem som den här interpellationen berör är inte nytt. Krisen för varvsnäringen är för oss inte längre ett bombnedslag, som den var 1976, men den har sedan dess vilat som ett hot över många svenska regioner och många anställda på varven, inte minst över oss i Skåne.

Myndigheter och varvsledning har inte varit överksamma under den tid som förflutit sedan orosmolnen så olycksbådande började hopa sig. Alla bedömare är överens om att läget för svensk varvsnäring är kritiskt. Man tjänar ingenting på att idyllisera eller blunda för detta faktum, eftersom det är ovedersägligt. Jag tror att alla berörda parter – anställda, varvsledning, ansvariga för berörda kommuner och län lika väl som riksdag och regering – är ense om denna allvarliga syn på framtiden, även om det kan finnas nyanser. Här finns det ett höjt pekfinger gentemot den som för kortvarig vinnings skull och utan att ta stormvarningarna på allvar vill gå ut och teckna framtiden ljusare än vad den kanske blir.

Till det som jag tror att man på alla håll är enig om – förutom det dystra läget för framtiden – hör att man givetvis inte bara kan anlägga en företagsekonomisk bedömning av den framtid för varven som man nu över huvud taget kan påverka utan också måste ha ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Den politik som den förra trepartiregeringen förde när det gällde nedlägningsdrabbade orter i allmänhet och den sysselsättningsdrabbade varvsnäringen i synnerhet vittnar värtaligt om att solidariteten inte bara varit

ett tomt ord. Den hade en ytterst konkret innebörd. Siffran 12 miljarder är nämnd. Ytterst är det ett solidaritetsprov för alla som är med och betalar. Det ständigt förkättrade skattebetalandet till en stat som ständigt pungslår oss framstår i blyxtbelysning som en handling av solidaritet. Det är en nyttigt påminnelse, för det samhällsekonomiska bedömandet – som det så objektivt och vetenskapligt klingar – ger så lätt en illusion av att det är något annat som skänker ut ur något outsinligt ymnighetshorn, fastän det egentligen hela tiden är fråga om det triviala faktum att vi måste bära varandras ekonomiska bördor skattevägen.

Många starka opinionsbildande krafter har arbetat i de kommuner som är berörda, inte minst i Landskrona. De har därmed inte övervunnit varvskrisen – den finns där – men man kan lyckönska dem till att ha vunnit mångas hjärtan och vunnit mycken uppmärksamhet.

Visst kan man tolka de starka opinionsyttringarna som en stark vilja att genomleva varvskrisen, men i all kamp för tillvaron ingår ett led av *anpassning*. Det måste gälla alla parter som är inblandade i denna kris. På 1960-talet, under flyttningspolitikens glansdagar, lärde man barn i skolan att de skulle vara beredda att byta ort och yrke tre gånger under sitt yrkesverksamma liv. Dess bättre har denna ganska obarmhärtiga målsättning reviderats en hel del sedan dess, men den doktrinen hann med att utarma många glesbygder innan den utdömdes. Nu inser vi bättre att det som vi med ett litet slitet uttryck kallar livskvalitet har ett djupt samband med den trygghet det innebär att få slå rot varaktigt på en ort och finna ett meningsfullt arbete där.

Om 1960-talets flyttlasspolitik krävde uppbrott och förändring, kan det hända att det nu krävs anpassning och förändring, men inte uppbrott. Det är en stor skillnad till det bättre.

Talar man om en god anpassning, som är tillräckligt utsträckt i tiden, ligger det nära till hands att tala om alternativ produktion. Högteknologiska produkter har nämnts, och man har talat om offshore-fartyg, oljeplattformar och riggar liksom om servicefartyg för oljeutvinning till havs. Frågan huruvida detta är framkomliga alternativ för framtiden måste överlämnas till den sakkunskap som kan göra en strängt saklig bedömning av möjligheterna, både marknadsmässigt och ekonomiskt.

Lika viktigt som det är att föra fram dessa idéer om alternativ produktion är det att inte förbise risken att väcka falska och ogrundade förhoppningar.

Jag vill i den dystra situation som varvsnäringen befinner sig i peka på en ljuspunkt, som inte bara är en ljus- eller mörkblå förhoppning utan ett realistiskt grundat förslag. Märkligt nog har det nästan kommit bort i debatten. Det gäller förslaget om införandet av gas i södra Sverige.

Vi inom centern har sedan länge pekat på gasen som en viktig energikälla. De förslag som vi då har framfört har stått i samklang med projekt och planer som är framlagda av Kockums varv i Malmö. Med anledning av de motioner som vi väckt antog näringsutskottet förra våren ett uttalande, som riktade sig till den då sittande folkpartiregeringen. Jag skall citera några rader ur det

uttalandet. Utskottet sade "att regeringen bör gå vidare i sina ansträngningar att få till stånd en import av naturgas. Härvid bör man eftersträva närförsörjning från sådana leverantörer som kan antas komma att fullgöra sina åtaganden även vid störningar på den internationella marknaden."

Utskottet fortsatte:

"I detta sammanhang vill utskottet peka på det läge som har uppstått i Danmark genom den danska regeringens förslag om introduktion av naturgas från de danska fyndigheterna i Nordsjön. Dessa fyndigheter, som är betydligt mer omfattande än vad som tidigare har antagits, kommer att kunna lämna ett uthålligt bidrag till Danmarks energiförsörjning. På norskt kontinentalsockelområde finns också stora, hittills outnyttjade naturgastillgångar."

Naturgasens fördelar är ju allmänt kända. Förutom fördelar ur miljövardssynpunkt kan man nämna att oljeförbrukningen beräknas minska med i första hand 10 % och senare mer. Försörjningstryggheten ökar. Naturgasen kan medföra positiva sysselsättningseffekter, bl. a. för regioner som drabbats av varvskrisen. Ett nordiskt samarbete kan komma till stånd, och naturgasen kommer på sikt även att vara ekonomiskt fördelaktig.

Den rörbundna gasen måste rimligen ge nya friska arbetstillfällen för de skånska varven. Sydgasprojektet är begränsat, men inget hindrar att man bygger vidare på det, såsom man har gjort i så många andra europeiska länder, där naturgasen är en självklar energikälla. I jämförelse med de siffror som nämnts i samband med det stöd som nu krävs för varvsnäringen är det här fråga om små belopp, som skulle ge meningsfull sysselsättning åt många anställda på varven och en god prognos för en fortsatt utbyggnad.

Därtill kommer att LNG-tekniken kanske hamnar i läge vid mitten av 1980-talet. Här finns alltså en möjlighet för den drabbade varvsnäringen. Landet behöver energi, varven behöver meningsfulla arbetsuppgifter, de anställda behöver sysselsättning, länder in på våra knutar – Norge och Danmark med sina stora gasfyndigheter – behöver avsättning. Allt passar som hand i handske.

Man skulle önska att den opinionskraft som människorna i de hotade regionerna visat sig mäktiga kunde lyfta fram också den här möjligheten. Man skulle önska att kampviljan förenade sig med en nytändning. För det ändamålet måste ju gasen vara lämplig.

Jag vill också uttrycka en förhoppning om att gasen i det kommande varvpolitiska beslutet får ett bredare parlamentariskt stöd än vad som hittills har varit fallet. Det förtjänar förslaget, och det tjänar både Malmö och Landskrona på.

ÅKE PERSSON (fp):

Herr talman! Jag får inledningsvis instämma i Hans Peterssons i Röstånga tack till industriministern för svaret på interpellationen. Jag kan emellertid konstatera att svaret inte innehåller den minsta antydning till lösning på de stora problem som nära 3 000 anställda på Öresundsvarvet i Landskrona står inför. Svaret innehåller inte någonting som markerar ett konkret samhälls-

ansvar eller alternativa insatser för Landskrona kommun. Uppgiften att beredningen kommer att belysa de samhällsekonomiska konsekvenserna av en nedläggning lugnar inte någon.

Den beredning som industriministern hänvisar till har som en väsentlig utgångspunkt ett underlag i form av ett förslag till strukturplan från Svenska Varvs ledning i Göteborg. Grovt sammanfattat innebär planen bl. a. att varvet i Landskrona skall vara nedlagt senast 1983. Planen innehåller också krav på nya samhällsliga insatser i form av kapitaltillskott på 6–7 miljarder kronor – detta utöver de pengar som riksdagen tidigare har beviljat i andra sammanhang. Det begärda kapitalet inkluderar även ett belopp på 700 milj. kr. att täcka koncernens kostnader för att lägga ner Öresundsvarvet i Landskrona och Finnboda Varv i Stockholm. Detta är helt destruktiva pengar som kan användas betydligt bättre ur samhällsekonomisk synpunkt.

En nedläggning av Öresundsvarvet i Landskrona är detsamma som en nedläggning av kommunen. Så stort är kommunens beroende av varvet. Varvet svarar nämligen för 40 % av det totala antalet industrissysselsatta i kommunen. Av varvskommunerna i övrigt är det bara Uddevalla som kan visa att man är lika högt beroende av sitt varv. Det är signifikativt att varken Landskrona eller Uddevalla har kunnat minska på sitt beroende av varven – inte ens under den senaste högkonjunkturen. Detta är inte sagt för att förringa Malmös och Göteborgs problem utan mer för att markera problemen i Uddevalla och Landskrona.

Landskrona kommun har redan förlorat ett betydande antal arbetsplatser under de senaste åren, framför allt inom tekoindustrin, den mekaniska industrin samt sjöfarten. Utöver detta har varvet redan minskat med 600 anställda, helt i linje med nu gällande politiska beslut, som i sig innebär en neddragning av antalet anställda från 3 500 tidigare till 2 500 vid utgången av 1980. Detta faktum samt hot om ytterligare företagsnedläggningar utgör redan en svår belastning för kommunen. Det är bl. a. mot den här nämnda bakgrunden som varvets betydelse för Landskrona kommun skall bedömas. En total nedläggning av Öresundsvarvet skall utan tvivel bli en katastrof för Landskrona kommun.

Jag skall inte här ta upp alla de konsekvenser som skulle följa av en total nedläggning. Låt mig bara konstatera att det utan tvivel är på det sättet att de negativa effekterna blir mycket stora – och de blir större i en liten kommun med ett ensidigt näringsliv än i en större kommun med ett mera differentierat näringsliv.

Varvsfrågan är sedan flera år tillbaka en sysselsättningspolitisk fråga. Företagsekonomiska principer som normalt skulle lägga hela ansvaret på koncernledningen är delvis satta ur spel. Det får inte vara så att vi politiker skall vara med och bevilja ytterligare enorma kapitaltillskott till Svenska Varv, samtidigt som vi avstår från våra självklara skyldigheter och rättigheter att ta ställning till hur dessa pengar skall användas – hur en neddragning av den totala varvkapaciteten skall tillåtas drabba de olika kommunerna. Vi

Torsdagen den  
17 januari 1980

*Om Öresundsvar-  
vets framtid*

måste se till att rimliga sysselsättningspolitiska målsättningar kan förverkligas.

Det skulle vara helt orimligt att genom att hänvisa till företagsekonomi lägga ansvaret för detta beslut på Svenska Varvs koncernledning i Göteborg.

HUGO BENGTTSSON (s):

Herr talman! Jag är, liksom Hans Petersson i Röstånga, ytterligt förvånad över att industriministern inte på något sätt försöker att gå in i en sakdebatt i anledning av de ställda frågorna.

Industriministern har till såväl press som radio och TV lämnat kommentarer i anledning av den strukturplan som Svenska Varv överlämnat, men här i kammaren har statsrådet inga kommentarer över huvudet taget. Det enda som antyds i svaret är att det skulle vara nödvändigt med en kapacitetsminskning vid de svenska varven för att anpassa kapaciteten till marknadsutrymmet.

Marknadsutrymmet för varven är helt klart knutet till utvecklingen för sjöfartens marknad, och på det området har det nu hänt stora saker. För inte så länge sedan låg de bohuslänska fjordarna, liksom de norska, fyllda med fartyg som inte hade några frakter. I dag är ju situationen den att det inte finns ett enda fartyg där. Så snabbt vänder läget. Jag tycker därför att det är fel att nu gå ut och tala om ytterligare nedskärningar vid svenska varv och därtill peka ut Öresundsvarvet såsom varande det varv som har de sämsta förutsättningarna och därför skall läggas ner. Det är naturligt att ett sådant besked skapar en väldig oro såväl bland anställda och deras familjer som bland kommunalt ansvariga.

Vad man har rätt att kräva är att företaget ges möjligheter att visa vad det förmår genom de nya satsningar som man nu gjort och som Hans Petersson också pekade på. Detta innebär att företaget måste ges arbetsro under några år. Och även om det kan kosta samhället pengar under den tiden, så är detta billigare än de kostnader som drabbar samhället vid en avveckling. Det framgår ju av vad statsrådet sade att de samhällsekonomiska konsekvenserna skulle belysas, något som jag menar sannerligen behövs. I det sammanhanget skall naturligtvis såväl regionalpolitiska som sociala hänsyn också vävas in i bilden.

I den finansplan som lämnades för en vecka sedan säger man: "Att upprätthålla full sysselsättning är ett av den ekonomiska politikens viktigaste mål." I det fortsatta resonemanget om och kring dessa frågor säger man vidare i samma skrift: "Ett expansivt och dynamiskt näringsliv förutsätter en betydande grad av rörlighet. Detta får dock icke leda till att vissa regioner utarmas. Politiken måste inriktas på att uppnå en balanserad sysselsättning i olika delar av landet."

Ja, det är detta som är så viktigt och som jag starkt vill understryka. Det förhåller sig nämligen så, vilket också framhållits här i dag, att sysselsättningsläget i Skåne är ytterst besvärande. Alldeles särskilt är det förhållandet i Malmöhus län. En ytterligare neddragning eller nedläggning innebär

ofelbart att antalet arbetslösa stiger mycket kraftigt. Att bo kvar och pendla till andra arbetsuppgifter låter sig inte göras, eftersom det inte finns någonting att pendla till. Jag har velat fästa statsrådets uppmärksamhet på detta förhållande.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag tror att det är nyttigt att den här debatten kommer upp nu. Jag får det intrycket när jag lyssnar på inläggen. Det finns en hel del missförstånd som vi bör klara ut på det här stadiet.

Först vill jag nämna den omständigheten, som kammarrens ledamöter kanske bör erinra sig, att vi helt nyligen fått den här rapporten och det här förslaget från Svenska Varvs styrelse och att vi nu har startat arbetet med att skriva en proposition. Det tillhör ju den arbetsordning som tillämpas i det svenska parlamentet, att så länge propositionen i en viss fråga är under arbete är regeringen tillförsäkrad en viss arbetsro. Att nu avkräva mig besked om hur regeringens ställningstaganden kan komma att bli i en proposition som skall läggas fram för riksdagen i mars månad tycker jag är att gå litet väl långt.

När Hans Petersson säger att det är genant att svaret är så magert tycker jag att han bör tänka på att vi är mitt inne i en process. Jag har dessutom sagt till samtliga riksdagsgrupper att vi är beredda att fortlöpande informera om hur propositionsarbetet framskrider.

Jag har fått kritik för att jag har uttalat mig för massmedia. Det tillhör så att säga spelets regler att massmedia intensivt bevakar dessa frågor, och jag har sett att också herrar riksdagsledamöter har uttalat sig i massmedia.

Jag vill i det sammanhanget passa på att göra ett förtydligande. Mina uttalanden har tolkats så att vi från regeringens sida skulle lägga en kostnadsram för varvspolitiken för ett visst antal år och sedan överlåta åt Svenska Varvs ledning att inom den angivna ramen fastställa hur varvsindustrin skall se ut. Men det är inte hela sanningen. Dessutom måste självfallet en regeringsproposition, och också ett riksdagsbeslut, innefatta de förslag till åtgärder för att hävda sysselsättningen på varvsorterna som ett visst strukturbeslut inom en viss kostnadsram föranleder. Och det är den tunga delen i det beslut som vi kommer till: Vilken alternativ sysselsättning skall man erbjuda i stället för fartygsproduktion dels på varven, dels på varvsorterna?

Här vill jag instämma i den intressanta analys av situationen som Ulla Tillander gjorde. Denna fråga gäller nämligen – det ä. därför den är så intressant och väsentlig – möjligheterna till anpassning och förändring inom en viss bestämd bransch, nämligen varvsindustrin. Det är detta som kraftsamlingen måste gälla.

Det är faktiskt så, ärade kammarledamöter, att de anspråk som ställdes under 1960-talet på tiotusentals norrländska skogsarbetare och bönder att de skulle acceptera premisserna för den strukturomvandling som då försiggick genom att flytta från hemorten och ta de arbeten som de erbjöds tillhör historien. Den situationen kommer vi dess bättre aldrig tillbaka till. Och jag

tror att vi är överens om att varvsarbetarna befinner sig i en mycket bättre situation, även om näringen är i kris. Alla ansträngningar måste inriktas på att se till att i den mån man krymper fartygsproduktionen måste annan sysselsättning skapas på varvsorterna.

När man säger att mitt svar inte ger några besked vill jag hänvisa till den formulering där jag säger att vi skall överväga de samhällsekonomiska konsekvenserna. Om vi inte kan upprätthålla fartygsproduktion på varven, skall vi alltså se vilka de samhällsekonomiska konsekvenserna av detta blir och vad som kan göras i stället i fråga om alternativ produktion på varven eller expansion av annan industriell sysselsättning på varvsorterna.

Jag vill också notera – jag tycker det var värdefullt att Hans Petersson gjorde den deklARATIONEN – att vi är överens om målet, dvs. att skapa en varvsindustri som står på egna ben, som är konkurrenskraftig och lönsam. Det är den hypotes som vi har. Den gäller hela den svenska industrin, och i den målsättningen ligger en solidaritet med andra industrier, med andra landsändar som inte har kunnat dra nytta av en så hög subvention som det här är fråga om.

Eftersom det här och var i pressen cirkulerar siffror om subventionerna till varven vill jag säga att under de senaste tre åren har subventionerna uppgått till 200 000 kr. per år och anställd i svensk varvsindustri.

Den regionalpolitiskt motiverade subventionen för nyanställd arbetskraft i stödområde 6, dvs. i fjällbygden och den mest avlägsna skogsbygden, uppgår till ungefär 20 000 kr. per år och anställd under sju år, alltså en tiondel av det belopp varmed vi nu subventionerar arbetsplatserna på varven. Det bör man kanske i solidaritetens namn komma ihåg i denna debatt.

Jag vill säga till Hugo Bengtsson att jag visst vet att sysselsättningssituationen i Malmöhus län är problemfylld. Men mot bakgrund av detta vill jag erinra om att den senaste arbetslöshetsstatistiken säger att i Malmöhus län andelen arbetssökande – dels arbetslösa, dels personer i beredskapsarbete och arbetsmarknadsutbildning – är 3.2 % av antalet yrkesverksamma. Motsvarande tal för Norrbottens län är 10.7 %. Går man vidare och ser på olika regioners potential att klara en strukturanpassning, vill jag hänvisa till att det på 100 arbetssökande i Malmöhus län går drygt 45 lediga platser, alltså något över riksgenomsnittet, medan det i Norrbottens län på 100 arbetssökande går 9 lediga platser. När vi diskuterar hur vi skall angripa problemen, måste vi ha klart för oss att det faktiskt finns regioner som har långt värre problem än varvsorterna.

Jag tror det är viktigt att den svenska riksdagen undviker övertoner. Jag är tacksam för det tonläge i vilket denna debatt hittills har kunnat försiggå. Vi måste försöka hitta gemensamma lösningar. Jag kan i detta sammanhang inte nog understryka vad Hugo Bengtsson var inne på, nämligen att det här gäller att upprätthålla sysselsättningen på varvsorterna. Det måste vara det som är nyckeln och det som vi skall samlas omkring. Man får då vara beredd att diskutera de strukturella förändringar som är nödvändiga med tanke på att varvsnäringen i så hög grad är beroende av större insatser från staten än några andra områden.

Jag vill sammanfatta genom att säga att vår strategi när det gäller varven för det första måste vara att fastställa en ekonomisk ram för samhällets insatser under de närmaste åren med hänsyn till anspråken på insatser i andra områden av vårt land. Även på de mellansvenska gruvorterna och stålorterna och i de norrländska skogsbygderna finns investeringsbehov som måste tillgodoses. Vi måste alltså fastställa en ram. För det andra måste vi göra detta med beaktande av vilka företagsekonomiska konsekvenser det får enligt Svenska Varvs offert eller de varianter av den offerten som kan visa sig ändamålsenliga. För det tredje måste vi ta konsekvenserna av detta strukturgrepp och sätta in resurser och ansträngningar för att skaffa alternativ produktion till varven eller utveckla annan industriell sysselsättning på varvsorterna i nödvändig omfattning.

Detta är de mål som vi har framför oss för att klara denna anpassning. Hur snabbt den kan genomföras vet ingen i dag. Vi måste ta nödvändig tid på oss. Det kan vi vara överens om, hoppas jag.

HANS PETERSSON i Röstånga (fp):

Herr talman! Det kändes befriande att lyssna på detta inlägg av herr Åsling. Skall man såsom enskild riksdagsledamot påverka ett beslut, måste man vara med ganska tidigt. I och med att propositionen är skriven kan vi inte påverka den.

Industriministern sade att vi har ett gemensamt intresse av att bevara sysselsättningen på varvsorterna. Detta tar jag naturligtvis fasta på.

Jag sade i mitt förra inlägg att jag tyckte det var litet genant att svaret var så fattigt på substans. Jag kan tillägga att jag har varit med i riksdagen under ganska många år och fått rätt många interpellationssvar men inget som har sagt så litet som det jag fick i dag. Däremot var industriministerns andra inlägg av klass.

Vad beträffar uttalanden i radio vill jag säga att jag lyssnade faktiskt ganska noga på vad herr Åsling sade i måndags, och jag tror inte att jag har missuppfattat vad som gick fram. Möjligtvis har industriministern uttalat flera andra meningar som icke sändes ut – så vill jag i snällhet tolka vad industriministern har framfört här i dag.

En och annan ytterligare av oss har gjort uttalanden för massmedia, med mycket stor tvekan. Jag har under några veckor fått frågan: Hur skall du rösta? Jag har sagt att jag vet inte det, för det finns ingen proposition att rösta om. Men jag talar i klartext här i dag, och jag talar för Öresundsvarvet liksom jag har gjort vid flera tillfällen tidigare.

Sedan är jag inte riktigt glad åt att man spelar ut olika regioner mot varandra – i det här fallet Norrlandsregionen mot Malmöhus län. Jag tycker inte att det är så särskilt konstruktivt. I rättvisans namn måste väl också sägas att Malmöhus län omfattar betydligt fler människor än Norrbotten, men jag vill som sagt inte vara med om att spela ut två regioner mot varandra, två regioner som båda har väldigt stora problem.

Jag vill också tillägga att i Malmöhus län har man klarat människors sysselsättning i mycket hög grad genom offentliga anställningar, genom

deltidsarbeten osv., men nu har man kommit till en punkt där man inte kan gå längre på dessa vägar. Därför har vi inte råd att mista ett stort antal sysselsättningar inom industrin.

Jag agerar alltså för bevarande av Öresundsvarvet. Jag har sagt att jag kan tänka mig en nedskärning av antalet anställda och är tacksam för vad industriministern sade om att man måste skapa sysselsättning för de människor som förlorar sitt arbete i och med att man skär ner vid varven, i det här fallet i Landskrona.

Sedan är alltid frågan: Var går en minimigräns någonstans? Det kan vi kanske diskutera vid något tillfälle, men man kan naturligtvis inte komma för långt ner. Vad jag kan tänka mig är att Öresundsvarvet får fortsätta med utvecklingen av specialfartygen, den nisch som man har hittat och som anses erbjuda en framtid, samtidigt som varvet får fortsätta med reparationsverksamheten plus att det plockas fram flera alternativa produkter.

Herr talman! Jag har icke på något sätt velat blunda för varvens stora problem, icke heller för de marknadsanalyser som finns och som säger att det kan bli än besvärligare. Möjligtvis kan vi hoppas att analyserna som sådana är felaktiga, men det kan vi inte grunda några beslut på.

HUGO BENGTTSSON (s):

Herr talman! Statsrådet Åsling har i annat sammanhang sagt att företagen framöver får ta ett större ansvar själva – detta apropå sysselsättning och överlevnad. Jag gick i min enfald och föreställde mig att detta naturligtvis i samma mån skulle gälla de statliga företagen och att staten som företagare skulle ta sitt ansvar.

Statsrådet har nu talat i radio och TV. Jag är medveten om att han är tvingad att ställa upp och kanske inte alltid kan ha så lätt att värja sig för snärjande frågor, men jag tycker att statsrådet då borde utveckla dessa frågor litet mera och ge klarare besked. Det gäller ju så många människor.

Statsrådet säger att vi missförstått honom. Han har talat om att här skall läggas en kostnadsram som riksdagen skall ta ansvar för och som Svenska Varv sedan skall handskas med. Men, tillägger statsrådet, naturligtvis skall förslaget om kostnadsramen också innehålla besked om hur man skall få jobb till de människor som kommer att bli berörda.

Det hade varit tacknämligt om statsrådet sagt detta från början. Då hade man inte irriterat människor i sådan utsträckning som man gjort i dag.

Om statsrådet är beredd att leva upp till detta – och jag tar det som ett bestämt löfte att man skall plocka fram nya jobb åt dem som eventuellt kan få lämna varvet – är situationen betydligt ljusare än den verkade i statsrådets tidigare uttalanden så som jag tolkat dem.

I sista ändan av sitt senaste anförande sade statsrådet: Ni skall vara klara över att det finns bygder i detta land som har det betydligt svårare än vad man har nere i Malmöhus län.

Jag vill göra statsrådet uppmärksam på att vi i Skåne har i runda tal 10 000 människor utan sysselsättning. Vi har ett ungefär lika stort antal som AMS har fått bereda arbete eller omskolning eller på annat sätt sörja för. Bakom

varje siffra i dessa stora tal döljer sig en individ, en som ofta har ansvar för flera, för sin familj, sina barn, kanske andra anhöriga. Jag menar att man får se saken också mot den bakgrunden och inte bara tala om procentsiffror.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Får jag först klara ut det här missförståndet.

Jag har inget ansvar för hur radio, TV eller press redigerar nyhetsbevakningen, lika litet som jag har något inflytande över t. ex. ledarna i Arbetet som, enligt vad jag noterade, gjorde sitt yttersta för att missförstå och skapa panik hos de anställda utan att göra det ringaste för att ta emot den information som vi från industridepartementet var beredda att ge.

Får jag till att börja med ta upp vad Hans Petersson i Röstånga säger att han lyssnade till i radion. I en första version kom intervjun med mig att vara relativt komplett. Bl. a. hänvisade jag till att jag hade haft en uppvaktning från Landskrona vid vilken man sade: Ge oss ett par tre år för omställning!

Jag sade att det var en positiv inställning. Jag skulle kunna tänka mig att det tar ytterligare några år att omställa sig, men det positiva är attityden: man är beredd att förändra för att komma ur ett besvärligt läge.

I en senare version, som tydligen Hans Petersson lyssnade på, har detta inte fått plats. Man tyckte man skulle dramatisera det hela, och så ställde man upp ramen och detta att Svenska Varv skulle besluta om hur man kan hantera strukturen, men man sade inte någonting om hänsynen till de samhällsekonomiska konsekvenserna. Dessa skall ju självfallet beaktas. Det är ju sysselsättningen som är det väsentliga.

Därmed tycker jag att vi kan ha klarat ut det missförståndet. Jag skulle då vilja säga att jag har inte tvekat att tala om för alla som velat lyssna, vilka mina intentioner är. Jag har ju också fått tillfälle att göra det här i dag.

Låt mig sedan till Hans Petersson säga, att naturligtvis skall vi inte spela ut regioner mot varandra. Men jag reagerar litet grand när man säger att här diskuteras en katastrofal situation. Visst är situationen besvärlig, men man bör komma ihåg att den inte skall diskuteras utifrån perspektivet att de anpassningsåtgärder som måste vidtas skall genomföras i dag eller i morgon. Vad vi har framför oss är att bestämma en tid – hur många år anpassningsprocessen får ta – för att vi rimligen skall kunna klara sysselsättningen på de här orterna.

När det då hävdas från olika håll – bl. a. av ledande samhällsföreträdare – att det är katastrof i Malmöhus län måste jag faktiskt reagera och gå till den statistiska redovisningen. Den säger att när det gäller varvsorterna är sysselsättningsläget bäst i Malmöhus län. Om jag räknar in – som jag sade tidigare – de arbetssökande, de som finns i beredskapsarbeten, de som är involverade i arbetsmarknadsutbildning, så är situationen den att i Blekinge är det 3,9 % av arbetskraften som omfattas av dessa åtgärder och alltså är utan arbete, står utanför den reguljära arbetsmarknaden. I Göteborgs och Bohus län är det 3,7 %, i Malmöhus län 3,2 % – under riksgenomsnittet.

Går jag vidare till skogslänen finner jag att motsvarande siffror för

Västernorrland är 4,6 %, för Västerbotten 5,1 % och för Norrbotten, som jag sade nyss, 10,7 %.

Ännu mera intressant är antalet lediga platser för arbetssökande, där det är en enorm disproportion mellan skogslänen och t. ex. Malmöhus län.

Problemen är stora i Malmöhus län, men man skall inte använda ordet katastrof. Vi måste ändå sätta verkligheten där i viss proportion till utvecklingen på andra håll i vårt land.

HANS PETERSSON i Röstånga (fp):

Herr talman! Uppriktigt sagt hade jag inte tänkt göra flera inlägg, men jag måste ändå protestera mot dessa utspel som industriministern kommer med genom att ställa olika län och olika regioner mot varandra. Det finns ändå ingen som har någon glädje av detta, utan vi skall väl gemensamt konstatera att här är det ett mycket stort bekymmer för Landskrona kommun och Landskronaregionen. Den är i sig själv en ganska liten region, och vårt gemensamma intresse bör naturligtvis vara att skapa sysselsättning för den arbetskraft som regionen mister genom att Öresundsvarvet eventuellt skärs ned. Det är ju ett statligt företag som skall skäras ned, och då skall vi naturligtvis hjälpa till att skapa sysselsättning för dessa människor – först för människorna som sådana men sedan naturligtvis även för Landskrona kommun och hela Landskronaregionen.

HUGO BENGTSSON (s):

Herr talman! Jag vill åberopa litet grand av vad jag sade tidigare: Industriministern måste vara medveten om att det ändå handlar om 10 000 direkt arbetslösa människor. Precis lika många till har AMS så att säga hand om och servar på olika sätt. Om man skulle följa den strukturplan som nu har lämnats från Svenska Varv till industriministern skulle dessa 10 000 öka med ytterligare 5 000.

Jag är medveten om – och den rättvisan skall jag göra industriministern – att vi skall anlägga ett tidsperspektiv här. Men när industriministern talar om procenttalen för hur många lediga platser som redovisas i de olika länen osv. förhåller det sig ju ändå på det sättet, att passar inte de lediga platserna ihop med de människor som går utan sysselsättning, så är det en mycket klen tröst för dessa människor att de här lediga platserna finns. Det skall vi vara klara över.

Jag tillhör dem som menar att marknadskrafternas fria spel inte kommer att lösa de här frågorna utan att det är samhället som måste åstadkomma en lösning på detta område. Av det inlägg som statsrådet gjorde nyss fick jag ändå den uppfattningen att han nu är beredd att ta sitt fulla ansvar i detta sammanhang och vidta åtgärder i den riktningen.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Självfallet skall vi inte ställa regioner mot varandra, men vad jag reagerar mot är en benägenhet att säga att den aktuella strukturplanen är en katastrof. Hur upplevs det av människorna när ansvariga politiker går ut

med det beskedet? Självfallet sprider sig oron. Ändå har vi inte tagit ställning till om den omläggning som skall ske får ta tre, fyra, fem eller sex år. Anledningen till att vi inte gjort det är att vi inte heller har tagit ställning till med vilka åtgärder vi skall kompensera en nedgång av fartygsproduktionen. Detta kan ske genom alternativ produktion på varven eller genom expansion av annan industri.

Jag efterlyser alltså en mera sansad debatt på denna punkt. Jag tycker visserligen att dagens diskussion här i kammaren är bra, och jag skall därför inte angripa er för vad som förekommit i den här vägen, men i debatt som jag mött i andra sammanhang har man ibland sagt att det varit fråga om en katastrof, trots att det senare visat sig att situationen i regionen i fråga varit relativt sett långt bättre än i andra regioner med problem. Man måste hålla sådant i minnet, så att man inte börjar tala om en katastrof utan i stället redovisar vilka möjligheter som ändå finns till anpassning inom den region det nu gäller. Även om det kan vara svårigheter förenade med att finna rätt jobb för de enskilda kvinnorna och männen, är svårigheterna bra mycket större om det finns ett ledigt jobb på varannan arbetsökande än om det är tio arbetsökande som skall slåss om varje arbetstillfälle, såsom situationen är i Norrbotten just nu.

Vi har en tradition som vilar på solidaritet mellan regionerna i vårt land. Låt oss nu inte gripas av någon alldeles speciell strävan när det gäller varvsorter utan försöka lösa problemen i en rimlig takt! Vi skall vara medvetna om att de pengar vi har plöjt ned i varven under de senaste åren i hög grad har begränsat våra möjligheter till insatser i andra regioner. Man får mot den bakgrunden inte se problemet ur enbart varvsorternas synvinkel utan måste betrakta det i ett nationellt perspektiv. Det är ju fråga om att använda gemensamma resurser för de insatser som görs.

HANS PETERSSON i Röstänga (fp):

Herr talman! Jag vet mig inte ha talat om katastrof – däremot har jag sagt att det är mycket besvärligt i vår region. Men om man lägger samman de uppgifter som kommit ut från styrelsen för Svenska Varv, diverse icke fullständiga citat osv., kan naturligtvis människor där nere känna det berättigat att tala om en katastrof för regionen.

Herr talman! Jag tycker emellertid att denna debatt i sig själv varit mycket nyttig. Vi har kanske i viss mån kommit bort från katastrofsituationen. Jag tycker mig ha kunnat tolka herr Åslings uttalanden i dag så att man naturligtvis skall skapa alternativ sysselsättning för de människor som måste gå ifrån sina nuvarande jobb och att förverkligandet av avvecklingsplanerna – om nu sådana skall fastställas – kommer att ligga åtskilliga år framåt i tiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

Torsdagen den  
17 januari 1980

*Om domänverkets  
markinnehav*

Industriministern NILS ÅSLING erhöill ordet för att besvara *Arne Anderssons* i Ljung (m) den 5 december anmälda interpellation, 1979/80:98, till jordbruksministern, och anförde:

Herr talman! Arne Andersson i Ljung har frågat jordbruksministern

1. om han är beredd att lämna riksdagen en redogörelse för vilka åtgärder som regeringen vidtagit i syfte att förhindra att domänverket netto ökar sitt markinnehav,

2. vilka planer regeringen har för att främja enskilda lantbrukares möjlighet att förvärva tillskottsmark av den mark som nu utbjuds av bolag till försäljning, och

3. vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att låta pröva förutsättningarna för de lantbrukare som nu anmält sitt intresse att inträda som köpare i de fall där bolag och domänverket träffat preliminära överenskommelser om marköverlåtelse.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Såsom Arne Andersson i Ljung mycket riktigt framhåller i sin interpellation har de senaste årens svaga konjunkurer medfört bl. a. att de skogsindustriella företagen bjudit ut betydande arealer mark till försäljning.

I denna situation är det mycket angeläget att i enlighet med riksdagsbesluten om ny jordbrukspolitik och ny jordförvärvslag ta till vara de möjligheter som erbjuds att förbättra ägostrukturen i skogsbruket och förstärka de kombinerade jord- och skogsbruksföretagen med skogsmark.

Med hänsyn till skogsindustrins finansiella svårigheter har det varit angeläget att underlätta dessa markförsäljningar. I detta syfte uppdrog den dåvarande regeringen åt lantbruksstyrelsen att inom en ram av 200 milj. kr. ta upp förhandlingar med skogsbolagen om förvärv av mark. Riksdagen beslutade därefter i början av år 1979 att en rörlig kredit av 200 milj. kr. i riksgäldskontoret skulle ställas till styrelsens förfogande för ändamålet. Den bolagsmark som styrelsen med hjälp av dessa medel förvärvat skall användas för att på lämpligt sätt förbättra strukturen inom jord- och skogsbruket. Den skall snarast möjligt i första hand tillföras bestående lantbruk eller användas för byte med andra skogsägare.

Därutöver beslöt riksdagen senare under år 1979 att lämna domänverket ett särskilt förlagslån av 500 milj. kr. för inköp av mark.

Lantbruksstyrelsen har hittills med ianspråktagande av krediten och andra medel förvärvat ca 46 000 ha mark för ca 140 milj. kr.

Domänverket har hittills fått regeringens medgivande att använda ca 217 milj. kr. av förlagslånet för inköp av 37 600 ha mark från olika skogsindustrier. Under åren 1977 och 1978 har verket förvärvat sammantaget 37 000 ha mark. Regeringen har i samband med att förvärvstillstånd lämnats för de olika markområdena föreskrivit att domänverket skall ta upp förhandlingar med lantbruksstyrelsen om att överföra delar av den förvärvade marken från

domänfonden till jordfonden. Jag räknar med att betydande arealer kommer att överföras.

Vid sidan av den förvärvsverksamhet jag nu nämnt har förhandlingar sedan år 1978 pågått mellan lantbruksstyrelsen och domänverket om överföring till jordfonden från domänverkets markinnehav av sådana områden som bedömdes vara lämpliga för lantbruksnämndernas rationaliseringsverksamhet. Överenskommelse har hittills träffats om överföring av drygt 20 000 ha mark belägen på olika håll i landet. Denna marköverföring har påbörjats.

Det är sålunda mycket betydande markområden som kommer att stå till lantbruksnämndernas förfogande för jord- och skogsbrukets rationalisering. Det kommer att ta tid att avyttra denna mark till enskilda markägare. Avyttringarna försvåras av att det på grund av det kärva kreditmarknadsläget föreligger svårigheter för markköparna att få lån i tillräcklig omfattning för förvärv av tillskottsmark.

Merparten av domänverkets köp från skogsindustrin avser mark med sådan belägenhet och av sådan omfattning att den inte är lämplig för att förstärka de aktiva jord- och skogsbrukarnas företag. Därför har domänverkets markinnehav ökat i viss utsträckning. Detta förhållande beaktas vid de överläggningar som pågår om överföring av mark från domänfonden till jordfonden.

Vad gäller Arne Anderssons tredje fråga vill jag framhålla att enskilda jordbrukares intresse att förvärva mark i samband med överlåtelser mellan bolag och domänverket beaktas vid den prövning av förvärven som sker enligt jordförvärvslagen. Några särskilda åtgärder anser jag därför inte behövs i nämnda hänseende. Regeringens principiella målsättning är att enskilda skogsägare skall prioriteras.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

ARNE ANDERSSON i Ljung (m):

Herr talman! Jag vill tacka industriministern för svaret på min interpellation.

De frågor jag har ställt beträffande domänverkets markinnehav har mycket hög aktualitet. Det kan likväl finnas anledning att helt kort och inledningsvis med några få ord erinra om förhållandena i ett något längre perspektiv.

Det är då att märka att ägarfördelningen mellan de tre stora ägarkategorierna – ägarna av enskild mark, ägarna av bolagsägd mark och staten – sedan länge varit i stort sett oförändrad. Således har enskilda markägare rätt om ca hälften av skogsmarken, medan den andra hälften ganska jämnt fördelar sig mellan bolagsäggande och allmänt ägande. Fastighetsaffärer över dessa blockgränser har länge varit av liten betydelse.

Domänverket var länge enbart en förvaltare av statens markinnehav. Således hade verket ursprungligen inte utrymme för företagsambitioner av

Nr 65

Torsdagen den  
17 januari 1980

---

*Om domänverkets  
markinnehav*

Torsdagen den  
17 januari 1980

---

*Om domänverkets  
markinnehav*

mera expansiv natur, ett förhållande som under det senaste årtiondet förändrats i riktning mot att verksamheten bedrivs mera i det affärsdrivande företagens form. Den av mindre egenvärde präglade förvaltaruppgiften har alltså ersatts av expansiva ambitioner, för vilka getts vidgade möjligheter under den socialdemokratiska regeringsepoken.

Det förhållandet att mark nu i långt större omfattning än tidigare utbjuds till försäljning aktualiserar naturligtvis frågan om vem som skall vara prioriterad köpare och markägare. Att vi samtidigt nu har en borgerlig regering ställer helt naturligt denna regerings principiella inställning till de olika kategorierna markägare på prov. Det är inte tillfredsställande att bolagens stora utbud av mark så självklart som nu tillåts medföra att domänverket ges ett betydande nettotillskott av mark. Jag vill tillägga att jag däremot inte har något att erinra mot att domänverket finns med bland dem som köper mark. Om domänverkets markköp motsvaras av försäljning i minst samma omfattning, då är dess engagemang tvärtom ett värdefullt bidrag till den strukturrationalisering som på så många platser i landet är nödvändig.

Jag har som framgått inte vid detta tillfälle sökt någon debatt av vidare omfattning än den som just balansen mellan de olika ägarkategorierna kan ge anledning till. Likväl måste det stå klart att med utgångspunkt i de principiella värderingar som moderata samlingspartiet företräder är vi angelägna om att nettoförändringarna – när nu stora utbud likväl sker – äger rum i riktning mot ett ökat enskilt ägande, en inställning som jag hoppas att industriministern delar i varje fall i princip.

Beträffande industriministerns svar vill jag konstatera att det paradoxala är att svaret, på samma gång som det är tillfredsställande i så måtto att det har en grundton som är positiv och värdefull för den fråga vi diskuterar, inte är särskilt uttömmande när det gäller de frågor jag ställt i interpellationen.

Jag anser således att jag inte fått något besked på den första frågan, om vilka åtgärder regeringen faktiskt ämnar vidta för att förhindra att domänverket netto ökar sitt markinnehav. Dess värre är svaret lika bristfälligt när det gäller den andra frågan, om regeringens planer för att främja enskilda lantbrukares möjligheter att förvärva tillskottsmark bland de nu aktuella utbudena. Vad slutligen gäller den tredje frågan är svaret än mer negativt. Industriministern hänvisar till den prövning av förvärv som sker enligt jordförvärvslagen och anser att några särskilda åtgärder av det skälet inte behövs. Industriministern yttrar sig som om denna fråga vore ställd från helt hypotetiska utgångspunkter. Jag vill därför fråga hur industriministern då kan förklara anledningen till de besvärärenden som ligger på regeringens bord, där lantbrukare anmäler sig som intressenter till mark för vilken preliminär överenskommelse träffats mellan bolag och domänverket, utan att de enskilda markägarna har beretts den möjlighet som tydligen föresvävar industriministern.

Det är fullt förståeligt att enskilda markägare ställer sig en hel del frågor i den uppkomna situationen. Många undrar naturligtvis hur det kan komma sig att jordbrukets krediter för viktiga och nödvändiga rationaliseringsånda-

mål måste hållas inom så snäva ramar som det faktiskt är fråga om, då riksdagen samtidigt anser sig kunna medge domänverket ett förlagslån på 500 milj. kr. för inköp av mark. Åtgärder som denna kan lätt uppfattas som att domänverkets markköp skulle vara av särskilt prioriterat intresse. Att lånet dessutom lämnas till en ränta på 4 % minskar sannerligen inte, herr industriminister, den antydda misstanken. Moderata samlingspartiet yrkade som bekant avslag på det här regeringsförslaget. Jag vill i detta sammanhang citera några rader ur vår motion. Där står bl. a. följande: "Utifrån objektiva grunder kan med fog påstås att villkoren för det föreslagna förlagslånet är utomordentligt goda och innebär att någon konkurrens från lantbrukare eller andra köpare inte är möjlig. Enligt vår mening bör tillgång till kapitalmarknaden erbjudas olika kredittagare på så likartade villkor som möjligt." Jag hoppas att denna syn i huvudsak kan delas av industriministern.

Propositionen 1978/79:125 ingav läsaren oro även på annat sätt. Där skrevs att man tog "rädande svaga skogsindustrikonjunkturen som intäkt för att staten är den ende realistiske köparen av nu utbudna stora skogsarealer". Jag vill fråga: Är detta ett synsätt som den nuvarande industriministern delar? Enligt min mening ställde vi den principiellt riktiga frågan i sammanhanget. Vi sade att detta är ett synsätt som bygger på en socialistisk samhällssyn och på en oförmåga, kanske rent av ovilja, att lösa de nu uppkomna problemen på andra sätt än dem som har blivit praxis under främst den långa socialdemokratiska regeringsperioden. Med andra ord: det var en olycklig period som sannerligen inte var ägnad att hos de enskilda lantbrukarna väcka förståelse för den markpolitik som vi bedriver.

Till sist vill jag gärna tala om hur moderata samlingspartiet rent praktiskt ser på de här sakerna. Det är möjligt att industriministerns svar andas något av samma synsätt. I svaret står det nämligen att det sker betydande överföringar från domänfonden till jordfonden. Vi menar helt enkelt att domänverkets ställning inte skall diskuteras nu, och vi gör det inte heller. Men vi har den bestämda uppfattningen att med tanke på de stora domänrevir som vi i många fall har – 20 000–30 000 hektar eller ännu mer – är det ingen olycka om dessa domänrevir förlorar ett par tusen hektar. För varje tusen hektar blir det tvärtom fem riktigt bra skogsbönder. Vi tycker att det är en förnuftig markpolitik att förbättra möjligheterna för enskilda brukare ute i bygderna. Vi menar också att det är en förnuftig politik för de kommuner där de här brukarna finns. Det är en bra sak i regionalpolitiken och passar in i den markpolitik som förs, vilket riksdagen också har uttalat. Följaktligen kan vi inte se annat än att en sådan här åderlåtning och ändring av ägarstrukturen i viss utsträckning måste gå i riktning mot ett ökat enskilt ägande, och inte som nu i motsatt riktning.

Jag är tacksam för den grundton som svaret trots allt andas, men det har inte anvisats någon lösning på de frågor som jag ställde. Därför skulle jag vara mycket tacksam om industriministern vill gå litet närmare in på problemen.

Torsdagen den  
17 januari 1980

*Om domänverkets  
markinnehav*

JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag har varit anställd vid domänverket som skogsarbetare i 20 år. Genom fackliga förtroendeuppdrag har jag fått en god inblick i arbetsgivarnas personalpolitik när det gäller skogssektorn. Min erfarenhet är att då det varit problem med avsättning, t. ex. vid lågkonjunktur, har den tryggaste anställningen för oss skogsarbetare funnits vid domänverket. Detta betyder inte att jag ställer mig helt okritisk till de riktlinjer som gäller för domänverkets verksamhet. Det betyder heller inte att jag i princip skulle vara motståndare till att lantbrukare skulle ges möjlighet till förvärv av mark.

Men jag kan inte heller förstå motivet för att efterlysa åtgärder i syfte att förhindra att domänverket ökar sitt markinnehav. Tvärtom måste det ju vara en strävan att så sker. Det är en väl dokumenterad uppfattning bland skogsarbetare och deras fackliga organisationer. Vi har också från skogsarbetarhåll kraftigt protesterat mot de planer som finns och har funnits på att sälja delar av domänverkets mark. Särskilt i Norrland har dessa protester varit mycket starka. Att domänverket får tillskott av mark i södra Sverige men tvingas sälja mark i Norrland kan ju inte vara vettigt med tanke på den höga arbetslösheten i Norrlands skogsbygder. Nu räknar industriministern med att betydande arealer skall överföras.

Jag skulle vilja föreslå både industriministern och Arne Andersson att fråga skogsarbetarna i Norrland och de kommunala förtroendemännen i Norrlands kommuner vad de anser i den här frågan. Och sett ur den synpunkten skulle jag vilja vända på det hela och fråga industriministern: Vore det inte önskvärt med åtgärder för att underlätta markköp till domänverket? Detta kunde ske bl. a. genom att man anslår medel för detta ändamål utöver vad som redan har redovisats.

SVEN ANDERSSON (fp):

Herr talman! När jag kom in i kammaren och lyssnade till Arne Andersson i Ljung beklagade jag att han inte tog del av den debatt som fördes i våras beträffande anslag till domänverket. Jag redogjorde då för de principer som ligger till grund för domänverkets möjligheter att inköpa mark och orsaken till att verket fick ett förlagslån på 500 milj. kr.

I riksdagens protokoll för fredagen den 8 juni 1979, när Fritz Börjesson och jag förde en liten debatt i den här frågan, redovisas vad som den gången sades. Men det kanske inte skadar att upprepa vad jag då sade om orsaken till att domänverket fick förlagslånet från folkpartiregeringen och vad det betydde för de skogsföretag som hade betydande svårigheter.

Bakgrunden till förslaget från regeringen var den krissituation som svensk skogsindustri befann sig i och väl befinner sig i i vissa avseenden även nu.

”Flera företag kan”, sade jag då, ”genom att avyttra vissa tillgångar förbättra sin balansräkning. Det gäller främst skog och kraft. Ett exempel är den försäljning av kraft som Vänerskog nyligen gjort till LRF. Bland de företag för vilka försäljning av skog till domänverket kan bli aktuellt kan

nämnas Billerud, Uddeholm och Munksjö. Avyttringarna avser större sammanhängande områden där alternativ köpare knappast finns.

Industridepartementets ursprungliga förslag var – i våras – ”att domänverket skulle ges ett tillskott, ett förlagskapital om 500 milj. kr.” Statens vinst på dessa pengar skulle då ha utfallit på sedvanligt sätt, dvs. i praktiken med 30 % av domänverkets vinst.

Budgetdepartementet ansåg dock att tillskottet borde ges genom förlagslån och med en minsta ränta av 4 %. I övrigt gällde för köpet följande regler: Köp på mer än 1 milj. kr. skall godkännas av regeringen. Dessutom skall lantbruksstyrelsen yttra sig över och godkänna alla köp. Styrelsen redovisar därvid bl. a. vad som bör avyttras till enskilda. Räntan kan höjas om avkastningen för domänverket visar sig bli mer än 4 %. Om domänverket i sin tur säljer några av de områden som köpts med här aktuella pengar, skall intäkten inlevereras till staten.

Jämförelser kan göras. Arne Andersson i Ljung. Om lantbruksstyrelsen köper skog, betalar styrelsen marknadsmässig ränta, dvs. i våras 10,5 %. Men den räntan, Arne Andersson i Ljung, betalas över statsbudgeten. Det skall vi hålla i minnet. Enskilda som köper med lånade pengar kan dra av räntan vid beskattningen, vilket innebär att nettokostnaden blir ca 4 %. Domänverket var inte särskilt attraherat av att betala 4 %. Verket ville betala en ränta på 3 %, vilket ansågs svara bättre mot det netto som affären skulle ge.

Jag har, herr talman, velat redogöra för detta än en gång, för det tycks fortfarande föresväva vissa ledamöter av riksdagen att det var ett speciellt förmånligt lån som domänverket fick – vilket inte alls är fallet. Det svarar mot det förhållandet att när lantbruksstyrelsen vid köp av skog erlägger marknadsmässig ränta, så betalas den räntan över statsbudgeten, och att när enskilda köpare förvärvar skog får de göra avdrag för den gäldränta de betalar.

Arne Andersson i Ljung har här i debatten ondgjort sig över att domänverket har fått ta över stora skogsområden, men anledningen härtill var att domänverket kunde ta över brukningsenheter, där man kunde behålla den personal som fanns på platsen. Man behövde inte skingra den personal som arbetade inom området. Det var en av fördelarna. Det skulle ha tagit åtskillig tid att stycka upp nya områden.

Lantbruksstyrelsen har, som industriministern här tidigare nämnt, fått både stora summor och stora möjligheter att sälja till enskilda köpare. Men jag tycker ändå att jag med vad jag har sagt om den 4-procentiga räntan har gett så pass klart besked, att den nu inte alls framstår som speciellt förmånlig.

**Industriministern NILS ÅSLING:**

Herr talman! Får jag först säga att det här är en fråga som centerpartiet har drivit länge. Vi har motionerat om möjligheter till skogskomplettering. Men det är först i och med regeringen Fälldin nr 1 som vi har skapat reella möjligheter på det sätt som nu sker.

Torsdagen den  
17 januari 1980

*Om domänverkets  
markinnehav*

Jag tycker att Arne Andersson i Ljung i någon mån försöker sätta sig mellan två stolar. Jag har gett ganska fylliga och uttömmande svar på de tre frågorna. Vidare har jag också angett regeringens principiella målsättning i det här sammanhanget, nämligen att vid skogskomplettering skall enskilda skogsägare prioriteras. Ändå tycks Arne Andersson ifrågasätta våra motiv. Jag beklagar det.

Jag vill ta upp fråga nr 1 till en speciell liten granskning, eftersom Arne Andersson i Ljung tycks mena att mitt svar inte är fullödigt.

Om vi skulle, som frågan lyder, vidta åtgärder i syfte att förhindra domänverkets medverkan i den här strukturprocessen, så hade nettoeffekten av de åtgärderna – som Arne Andersson till min förvåning tycks göra sig till förespråkare för – varit att det enskilda skogsbruket inte hade kunnat medverka i den här processen. Då hade vi sannolikt fått en situation där innehavet av storskogsbruk hade övergått från det ena bolaget till det andra – om det hade funnits köpare, vilket ju också kan diskuteras. I alla fall hade man inte kunnat förvänta sig att finna köpare. Då hade marken i ett antal fall gått till domänverket, på de uttryckliga villkoren att där det av strukturskäl var lämpligt att komplettera enskilda bruksenheter skulle domänverket tillsammans med lantbruksstyrelsen medverka i den processen.

Nettoeffekten av detta är i första hand att 20 000 hektar nu övergår från storskogsbruk till privatskogsbruk – vilket är önskvärt, som jag ser det – men sluteffekten av den processen har vi inte sett än. Fortfarande är vissa markköp aktuella, eftersom skogsindustrin fortfarande har problem. Här kommer det fortlöpande loss mark varmed man kan komplettera enskilda bruksenheter, och enligt min uppfattning vore det i det sammanhanget också önskvärt att nybilda rena skogsbruksfastigheter.

Flaskhalsen är egentligen svårigheten för de enskilda brukarna att få kapital. Huvudansvaret för den frågan är ju inte direkt industridepartementets, utan det ligger i och för sig på de organ som har ansvaret för kapitalmarknaden, framför allt riksbanken, som har avgörandet i sin hand. Jag hoppas det skall bli möjligt för riksbanken att se till att landshypoteksorganisationen får tillräckliga resurser för att kunna svara mot de anspråk som kan finnas.

Beträffande de andra frågorna vill jag säga att vi planerar att fortsätta arbetet med att, där det är lämpligt av strukturskäl, ge enskilda personer möjligheter att gå in som köpare. Detta kan ju också utgöra svaret på fråga nr 3. Lantbruksnämnderna har alltså lantbruksstyrelsens uppdrag att bevaka och följa frågan.

Får jag till John Andersson säga att om man ser på den här frågan ur regionalpolitisk synpunkt skall man finna att bygder där privatskogsbruket spelar en central roll och där det aktiva privatskogsbruket dominerar är de levande bygderna. Där finns det också underlag för servicenäringar etc., medan bygder som domineras av storskogsbruket har stora problem med att upprätthålla infrastruktur och samhällsservice. Detta talar i och för sig för att man, när det är lämpligt av strukturskäl att förstärka enskilt privatskogsbruk, skall göra det. Förutsättningen är naturligtvis att det är brukare som bor på

fastigheten och som alltså aktivt kan delta i skötseln av de skogsbruksfastigheter det är fråga om.

ARNE ANDERSSON i Ljung (m):

Herr talman! Jag har full förståelse för att ett interpellationssvar med viss fördel kan lämnas i något allmännare formuleringar utan att man behöver gå in på de mest konkreta detaljer. Men det är likväl ändå på det sättet, herr industriminister, att några åtgärder utöver den mera principiella inställningen inte nämns i svaret.

Jag ifrågasätter verkligen inte industriministerns motiv, utan jag tycker det är utomordentligt glädjande att vi har fått tillfälle att höra dem. Det är onekligen så att aldrig så fasta principiellt grundade uppfattningar någon gång måste upprepas, och eftersom vi nu har en stor överföring av markinnehav från de olika ägarkategorierna menar jag att det trots allt är utomordentligt värdefullt att kammaren har fått lyssna till industriministerns principiellt grundade uppfattning. Att jag skulle ifrågasätta motiven är verkligen inte riktigt. Har jag givit det intrycket måste jag ha uttryckt mig oskickligt, och det vill jag inte gärna. Jag har följaktligen förståelse för att detaljer kan saknas, men svaret var väl ändå rätt så svepande.

Jag ställde en fråga med anledning av industriministerns svar att den jordförvärvsprövning som vi har skulle lösa alla de här problemen och att den också skulle ha fungerat i alla dessa fall. Jag kan ha förståelse för att frågan är svår. Jag upprepar frågan: Varför ligger de här besvärärendena – i konkreta fall vi känner till, där markägare pekar på förhållandet att det finns preliminära avtal mellan bolagen och domänverket – hos regeringen? Det är fall där en markägare i området inte har kommit in, helt enkelt därför att det som industriministern menade skulle ha fungerat så bra verkligen inte har fungerat. Det kvarstår.

Jag vill inte påstå att Sven Andersson var utpräglad heroisk. Jag tycker det var en bra redogörelse han gjorde. Men det var ändå litet heroiskt att gå in och ta ansvaret för den proposition vi diskuterade. Det ger mig onekligen anledning att säga till Sven Andersson att han i den här kammaren tydligen är den främste företrädaren för just den formulering som jag citerade, nämligen att den rådande svaga skogskonjunkturen är sådan att staten nog ändå är den ende realistiske köparen. Det kan jag förstå, för det var rätt stora markområden det var fråga om. Men propositionen andades i varje fall inte viljan att göra alla de ansträngningar som måste göras för att enskilda markägare, så långt det över huvud taget var möjligt, skulle kunna kompenseras.

Jag tycker det var friskt och djärvt gjort, Sven Andersson, att ta ansvaret för propositionen, men det var knappast någon klart borgerligt grundad syn. Det var därför vi tog oss före att uttrycka det här synsättet så, att det egentligen var ett fullföljande av en politik som var fasligt mer passande när vi hade en socialdemokratisk regering än när vi hade en folkpartiregering. Jag står fortfarande för att det hade varit mer klädsamt att uttrycka det på annat sätt.

Torsdagen den  
17 januari 1980

*Om domänverkets  
markinnehav*

Beträffande John Andersson kan jag bara konstatera – vilket han faktiskt inte gjorde – att vi har olika ideologisk grundsyn. Även om jag förespråkar en uppfattning att domänverkets markinnehav i varje fall inte skall öka, så är det lätt för mig att förstå att det för John Andersson inte är motbjudande att så sker. Det kanske inte är så mycket mer att göra av det.

Jag ber återigen att få tacka industriministern för det här svaret.

JOHN ANDERSSON (vpk) replik:

Herr talman! Min egen erfarenhet är att om det blir lågkonjunktur för skogsprodukterna, så drar man kraftigt ner på avverkningarna inom det privata skogsbruket – sysselsättningen minskar helt enkelt. Det kan ju inte vara obekant att det privata skogsbruket väntar med sina avverkningar tills priserna är höga. Så sker också i viss mån inom skogsbolagen. Det är i stort sett bara domänverket som försöker att hålla en jämn avverkning.

Nu säger industriministern att han har som princip att enskilda markköpare skall prioriteras. Jag sade att jag inte har som princip att man skall hindra t. ex. lantbrukare att komplettera sitt markförråd. Jag vill därför ställa en följdfråga – den kan gälla både industriministern och Arne Andersson i Ljung: Vore det inte vettigt att med hänsyn till att det finns mängder av skogsfastigheter som icke brukas göra en ordentlig översyn för att få en ändring till stånd? Det är väl ändå på det sättet att våra skogstillgångar bör ses som en nationell tillgång som skall vårdas och brukas på bästa sätt. Att då rikta sina blickar mot domänverket ter sig från min synpunkt mycket underligt. Förklaringen till att man gör det kan väl vara, som Arne Andersson säger, att det är våra ideologiska bakgrunder som är olika. I det fallet kan jag nämna att de propåer som jag har gjort här stöds av hela den svenska skogsarbetarkåren.

SVEN ANDERSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag vill säga till Arne Andersson i Ljung att jag sannerligen inte gör någon heroisk insats. Jag bara redovisar bakgrunden till den proposition som riksdagen antog i våras. Utgångspunkten var ju den krissituation som svensk skogsindustri då befann sig i. Den mycket korta diskussion som förekom i kammaren vid det tillfället gav väl inte någon större vägledning om vad reservanterna hade tänkt sig. Man hade följt upp propositionen med en motion, enligt vilken man ville ha mer pengar till jordförvärvsfonden. Man kritiserade ju den 4-procentiga räntan. Jag har tidigare här redovisat principerna både för lantbruksstyrelsens köp och lån och för domänverkets. Det 4-procentiga lånet ansåg motionärerna vara alltför förmånligt. När man skrev motionen hade man emellertid inte gjort sig besväret att sätta sig in i principerna för lån till lantbruksstyrelsen. Att sådana lån betalas över statsbudgeten hade man inget intresse av att sätta sig in i. Hela den vinst som domänverket får går ju in till statskassan.

Kvar står det faktum att pengarna var avsedda för köp från de skogsbolags sida som hade det verkligt besvärligt med sin likviditet. De köp som man då förutsatte skulle ske hade knappast en enskild kunnat göra. Det var nämligen

fråga om sammanhängande stora områden, där man kunde behålla den personalstruktur som fanns inom brukningsområdena. Det var bakgrunden till detta köp. Sedan har det väl framgått också av industriministerns svar att lantbruksstyrelsen fått väsentliga kapitalbelopp att röra sig med för inköp av mark.

Vi har fortfarande den principiella uppfattningen inom folkpartiet att man allteftersom det går skall tillföra det privata jord- och skogsbruket sådan samhällsägad skog som samhället kan avstå ifrån.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Får jag till Arne Andersson i Ljung säga att den omständigheten att det ligger ett antal besvärssärenden för avgörande i departementet knappast kan tas som intäkt för att det har gått grus i maskineriet. Det är klart att en så pass omfattande fastighetsreglering som det här är fråga om föranleder ett antal besvärssärenden.

Slutligen får jag säga att det var väl att Arne Andersson förtydligade sig en del, för av hans första inlägg fick jag intrycket att han i och för sig accepterar den här verksamheten, som initierades genom det program som jordbruksdepartementet och industridepartementet upprättade 1977. Jag fick ett intryck av att han var kyligt inställd till detta. Programmet förutsatte domänverkets aktiva medverkan, och det tycker jag att domänverket lojalt har funnit sig i. Domänverket har alltså medverkat till att i första hand 20 000 hektar förs över från skogsvårdsstyrelserna till privatskogbruket. Det finns också andra liknande fall. Jag vill bara erinra om att regeringen för någon vecka sedan behandlade ett ärende från Örebro län, där i samband med domänverkets förvärv av bolagsskog också drygt 3 000 hektar tillfördes 25 enskilda brukningsenheter. Därmed förbättrades underlaget för dessa brukningsenheter och enligt min uppfattning även ägarstrukturen i den bygden. Jag anser det vara ett föredömligt fall.

ARNE ANDERSSON i Ljung (m):

Herr talman! Jag tror att debatten har varit nyttig i flera avseenden och att industriministern har rätt i vad han sade i sitt förra inlägg, att vi inte vet mycket om vilka nettoeffekterna blir av denna rätt omfattande handel. För den skull hyser jag förhoppningen att den från de enskilda brukarnas synpunkt negativa utvecklingen skall vändas till en för dem förmånligare utveckling. I samband med den betydande affärsverksamhet som under det närmaste året – och kanske under ännu längre tid – skall bedrivas på detta område kan den korrigerig av ägarförhållandena som jag åtstundat mycket väl uppnås. I så fall är ingen olycka skedd.

Jag menar på fullt allvar vad jag sade i mitt första inlägg, att jag inte är ute efter att rikta skott mot domänverket, utan vad jag vänder mig mot är en ökning av domänverkets totala markinnehav. Skulle nu, för första gången på länge, någon förskjutning ske mellan de olika kategorierna ägare, har jag av principiella skäl den uppfattningen att den skall gå i riktning mot det enskilda

Torsdagen den  
17 januari 1980

---

*Om tillverknings-  
industrin i Stock-  
holmsregionen*

ägandet och inte tvärtom. Jag är naturligtvis mycket intresserad av att se hur detta slutar.

JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Den här frågan har också en viktig förlängning. Vi är väl alla överens om att en jämn ström av råvara till våra industrier är önskvärd. Här har nu på flera håll problem uppstått, eftersom enskilda skogsägare inte avverkar i sin skog. Inte minst för de små sågverken i Norrland är det mycket viktigt att domänverket får behålla sina skogsmarker och att de får tillskott av mark när så är möjligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

## § 12 Om tillverkningsindustrin i Stockholmsregionen

Industriministern NILS ÅSLING erhöll ordet för att besvara *Pär Granstedts* (c) den 13 december anmälda interpellation. 1979/80:106, och anförde:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig dels om regeringens allmänna syn på tillverkningsindustrins roll i Stockholmsregionen i framtiden, dels om jag är beredd att ställa mig positiv till att möjligheterna att rädda Finnboda varv prövas i överläggningar mellan företrädare för staten, berörda kommuner och Stockholms läns landsting.

I riksdagens beslut om regionalpolitiken våren 1979 (prop. 1978/79:112, AU 1978/79:23, rskr 1978/79:435) fastslogs att det är angeläget att i alla delar av landet åstadkomma en väl differentierad arbetsmarknad i syfte att bl. a. minska riskerna för en ensidig social sammansättning av befolkningen.

Sysselsättningssituationen i Stockholmsregionen är, som Pär Granstedt framhåller i sin interpellation, i de flesta avseenden mer gynnsam än i andra delar av landet. Sysselsättningsgraden för kvinnor är högre och antalet lediga platser i förhållande till antalet arbetssökande är högre. Det föreligger emellertid en viss obalans på arbetsmarknaden till följd av tjänstesektorns dominans. Två tredjedelar av de sysselsatta i regionen är verksamma inom den offentliga och privata tjänstesektorn samt handeln. I övriga delar av landet svarar dessa sektorer för enbart hälften av sysselsättningen. Jämfört med andra regioner är det framför allt den privata tjänstesektorn som har en betydligt större andel av den totala sysselsättningen. Andelen sysselsatta inom den offentliga sektorn ligger emellertid också över riksgenomsnittet och antalet statliga arbetsplatser per 1 000 invånare är betydligt högre än i andra delar av landet.

Samtidigt som servicesektorn har växt kraftigt i Stockholmsregionen har industrisysselsättningen minskat, varför andelen sysselsatta inom industrin minskat relativt kraftigt. Industrisysselsättningen i regionen minskade således från slutet av 1960-talet till mitten av 1970-talet, medan landet i övrigt hade en ungefär oförändrad sysselsättningsnivå. Under senare år har

---

*Om tillverknings-  
industrin i Stock-  
holmsregionen*

däremot förändringen av industrisysselsättningen inte varit mer negativ i Stockholmsregionen än i andra delar av landet.

Riksdagen har beslutat om allmänna riktlinjer för arbetet med decentralisering i den offentliga förvaltningen (prop. 1978/79:111, bil. 14, KU 1978/79:35, rskr 1978/79:364). Av beslutet framgår att decentraliseringsarbetet politiskt skall samordnas i regeringen och dess kansli. Vidare uttalade riksdagen vid behandlingen av regionalpolitiken (prop. 1978/79:112, AU 1978/79:23, rskr 1978/79:435) att möjligheterna till omlokalisering av ny eller expanderande statlig förvaltning bör prövas målmedvetet och att en delegation borde inrättas för detta ändamål. Enligt riksdagens uttalande måste starka skäl finnas för att förlägga ny statlig verksamhet till Stockholm eller dess grannkommuner, men hänsyn måste också tas till verksamhetens art och kontaktbehov. Regeringen har nyligen beslutat inrätta en särskild delegation inom regeringskansliet med uppgift att verka för sådan decentralisering inom statlig verksamhet som riksdagen uttalat sig för samt att medverka vid prövning av lokaliseringsfrågor.

Beträffande den privata tjänstesektorn uttalade riksdagen vid sin behandling av regionalpolitiken (prop. 1978/79:112, AU 1978/79:23, rskr 1978/79:435) att systemet med lokaliseringssamråd borde utvidgas till att även omfatta etableringsfrågor inom denna sektor, vilken till stor del är lokaliserad till storstadsområdena, främst Stockholmsregionen. Regeringen kommer därför att med berörda organisationer söka nå överenskommelser motsvarande dem som finns för industrin.

Regeringens strävan att dämpa tillväxttakten inom tjänstesektorn i Stockholmsregionen bidrar till en god balans på arbetsmarknaden där. Men enligt min bedömning har industrin i regionen en sådan utvecklingskraft att också den kan bidra till att balansen på arbetsmarknaden i stort sett kan bibehållas. Inslaget av verkstadsindustri är större än i övriga delar av landet, och branscher som kan förväntas genomgå större strukturförändringar svarar för en mycket liten del av sysselsättningen i regionen.

Det är naturligtvis svårt att bedöma industrins sysselsättningsutveckling på sikt och enligt vad jag inhämtat räknar länsstyrelsen med en negativ sysselsättningsutveckling fram till mitten av 1980-talet. Den beräknade relativa minskningen skulle emellertid i stort sett följa riksutvecklingen. Det kan således finnas anledning att kontinuerligt följa industrins sysselsättningsutveckling i regionen och dess effekter på balansen på arbetsmarknaden.

Beträffande den andra frågan vill jag erinra om vad jag tidigare sagt i kammaren om Finnboda varv. Kommissionen för de mindre och medelstora varven (I 1979:04) har i sitt betänkande (Ds I 1979:16) Mindre och medelstora varv, lämnat förslag rörande bl. a. Finnboda varv. Förslaget bereds f. n. inom industridepartementet inför den proposition om varvsfrågor som regeringen har för avsikt att förelägga riksdagen under våren 1980. Jag kan därför inte nu uttala mig om regeringens syn på kommissionens förslag.

Torsdagen den  
17 januari 1980

---

*Om tillverknings-  
industrin i Stock-  
holmsregionen*

PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag vill tacka industriministern för svaret på min interpellation. Jag tror att vi är eniga om att det faktum att Stockholmsregionen har en allmänt sett bättre arbetsmarknad än kanske de flesta delar av landet inte innebär att vi får blunda för de stora problem som finns just beträffande industrisysselsättningen i denna region. Som jag påpekat i min interpellation har antalet industriarbetsplatser minskat sedan mitten av 1960-talet med ungefär 20 000. Detta har också lett till att industrisysselsättningens andel av den totala sysselsättningen har gått ned från 23 % till ungefär 18 %. Det har dock kompenseras av att den offentliga sysselsättningens andel av den totala sysselsättningen har ökat från 18 % till ca 30 %. Också den privata service- och administrationsverksamheten har ju expanderat kraftigt.

Denna utveckling har faktiskt inneburit en allvarlig snedvridning av arbetsmarknaden i Stockholmsregionen. Det påverkar också den sociala sammansättningen i denna region på ett mindre lyckat sätt.

Problemen måste angripas på två vis.

För det första är det viktigt att se till att den offentliga och privata tjänste- och servicesektorn inte expanderar alltför snabbt – detta också för att förhindra en alltför hastig befolkningstillväxt i Stockholmsregionen. Vi måste akta oss för att återkomma till den situation som rådde på 1960-talet med de påfrestningar den medförde både för Stockholmsregionen och för landets avfolkningsbygder.

Låt mig säga att de åtgärder för att begränsa tillväxten inom den offentliga och den enskilda tjänstesektorn som industriministern redovisar och som jag ju känner väl till ser jag som någonting mycket positivt, och jag är medveten om att den nuvarande regeringen är beredd att föra en mycket aktiv politik på det området.

För det andra måste vi se till att vi kan upprätthålla industrisysselsättningen också i Stockholmsregionen. En snabbt krympande industrisysselsättning skapar också här betydande svårigheter för dem som friställs och för de nytillkommande på arbetsmarknaden som söker industrijobb. De drabbas på samma sätt som människorna i andra regioner av tvånget att söka sig jobb på annat håll om de vill ha den typ av arbete som de är utbildade för och har kompetens för. Det är inte alltid möjligt att omskola sig till den typ av jobb som det finns större tillgång på i regionen.

Det gäller alltså att inte så att säga stirra sig blind på totalsiffrorna, när man skall bedöma arbetsmarknadsläget i en region som Stockholmsregionen. För den som förgäves söker ett industrijobb är det inte alltid en tröst att veta att staten söker departementssekreterare.

Jag tolkar industriministerns svar som att regeringen är medveten om problematiken och medveten om att man måste se allvarligt på industrisysselsättningens problem i Stockholmsregionen lika väl som i andra delar av landet. Jag hoppas därför att vi kan påräkna en aktiv industripolitik också för Stockholmsregionens vidkommande.

I min interpellation tog jag upp ett konkret fall, nämligen Finnboda varv som ju liksom så många andra varv i landet f. n. är nedläggningshotat.

Torsdagen den  
17 januari 1980

---

*Om tillverknings-  
industrin i Stock-  
holmsregionen*

Finnboda varv sysselsätter ungefär 400 man. Varvskommissionen har föreslagit nedläggning, trots att man från regionens sida har tagit fram utredningsmaterial som visar att det borde vara möjligt att med viss krympning av verksamheten och personalstaben uppnå lönsamhet för företaget inom en treårsperiod.

Nu pekar industriministern på att frågan om varven bereds i regeringskansliet, och han säger att han därför inte vill yttra sig om regeringens syn på kommissionens förslag. Det har jag all förståelse för – jag tycker att det är fullt naturligt i det beredningsläge som man befinner sig i. Min frågeställning var egentligen inte heller den i interpellationen, utan den var om industriministern är beredd att se positivt på att det kommer till stånd överläggningar mellan berörda kommuner – det gäller framför allt Nacka och Stockholm –, Stockholms läns landsting och företrädare för staten, exempelvis i form av Svenska Varv. Den frågeställningen har industriministern inte kommenterat, och det kunde kanske vara av intresse att få höra någonting om huruvida han ser en sådan kontakt som meningsfull. Jag vet i alla fall att landstinget och kommunerna har begärt att få överläggningar med Svenska Varv.

I en tidigare varvsdebatt här i eftermiddag sade industriministern att man måste naturligtvis också vidta åtgärder för att kompensera de orter som skulle kunna drabbas av varvsnedläggelser. Jag vill uttrycka den förhoppningen att om, vilket jag fortfarande hoppas inte skall bli fallet, det skulle bli en nedläggning av Finnboda varv också Stockholmsregionen då kan bli aktuell för åtgärder för att kompensera det bortfall av industriarbetsplatser som det skulle kunna föranleda.

SIVERT ANDERSSON (s):

Herr talman! Frågan om industrisysselsättningen i Stockholmsregionen har ju vid flera tillfällen varit föremål för diskussioner här i kammaren. Det har varit skiftande ansvariga statsråd som har haft att svara på de frågor som ställts.

I den interpellation som ligger till grund för dagens debatt finns en del statistik som jag inte tänker upprepa. Jag vill bara påpeka att industrisysselsättningen har minskat mycket kraftigt. I mitten av 1950-talet fanns 14 % av de svenska industriarbetarna här i Stockholmsregionen. Denna siffra har sjunkit till 10 % och den fortsätter att sjunka. Samtidigt växer naturligtvis andelen tjänstemän, eftersom tjänstesektorn ökar kraftigt.

Stockholmsregionen minskar alltså antalet industrisysselsatta både i procent och i absoluta tal. Detta skapar en allvarlig arbetslöshetsituation för rätt många individer, låt vara att den procentuella andelen – så vi slipper gräla om det – inte är stor. Man kan inte diskutera arbetslöshet enbart i procentuella termer, eftersom det är människor, individer, det är fråga om.

Framtiden ser inte heller bra ut. De planerade investeringarna i Stockholmsregionen är bland de lägsta i hela landet. De gamla industrierna har mycket svårt att klara sig. Här kommer naturligtvis markprissituationen i

Torsdagen den  
17 januari 1980

---

*Om tillverknings-  
industrin i Stock-  
holmsregionen*

Stockholmsområdet in i bilden.

Det finns massor med statistik som talar klarspråk när det gäller utvecklingen. Vi menar att det blir en mörk framtid för de människor som har tänkt sig att kunna ägna sig åt en produktiv syssla i sitt liv. Det är en ansevärd mängd människor som anser att det är det väsentligaste för dem.

Man kan ju fundera över varför ingenting händer. Med bekymmer av detta slag är det lättast och för stunden bekvämast att inte göra någonting alls. Man kan trösta sig med att något allvarligt sannolikt inte kommer att inträffa inom den allra närmaste tiden. En del inbillar sig t. o. m. att den snedbelastning som den stockholmska arbetsmarknaden är utsatt för kommer att lösa sig lika enkelt – om man får använda det uttrycket – som när människor sysselsatta i jord- och skogsbruk flyttade in i industrin. Det var ju bara att packa kappsäcken och flytta.

Men man måste då fråga sig: Vart skall de ungdomar flytta som inte kan få arbete i Stockholmsregionen? De är ju i den unika situationen att de inte kan flytta någonstans för att få det bättre och få större möjligheter. De sitter alltså i en särskilt utsatt situation.

Jag tror att det är en rent katastrofal ståndpunkt att inte vilja göra någonting åt detta. Vi vet också att de traditionella jobben inom industrin kommer att avta ganska snabbt framöver. Omställningarna och strukturrationaliseringarna inom industrin kommer att göra det ännu svårare för unga människor att få den här typen av arbete. Vi vet av erfarenheter utomlands att en del av dem kommer att bli synnerligen fientligt inställda till samhället. Oavsett om detta tar sig uttryck i gatuvåld eller politiskt våld är risken stor för en mycket stark högerreaktion i samhället.

Jag tror att det finns mycket stor anledning att uppmärksamma sådana här tendenser, som vi redan i dag kan peka på.

Den andra frågan i interpellationen som har diskuterats gäller Finnboda varv. Där skulle jag faktiskt, efter att ha filosoferat över industrissysselsättningens konsekvenser i regionen, vilja peka på nödvändigheten av att vi får en varvsrörelse i Stockholm som underlättar för den industri som finns här att vara kvar. Vi har nämligen den bestämda uppfattningen att därest det inte finns en varvsrörelse, som kan utgöra en servicestation för de transporter som går sjövägen över Stockholmsregionen, kommer hamnverksamheten att drabbas och därmed de industrier som är knutna till den verksamheten. Vi får alltså effekter åt det hållet som blir mycket olyckliga. Det är i betydligt större utsträckning det som är avgörande för den kraftiga uppslutningen bakom Finnboda varv än detta att vi till varje pris skall ha någon ersättningsindustri, om man nu skulle lägga ner Finnboda varv. Det är egentligen inte arbetstillfällena som sådana som vi försöker skydda, utan vi vill motverka konsekvenserna av nedläggning av en varvsrörelse som får ett sådant genomslag långt ut i det stockholmska näringslivet.

Vi har fått lov att acceptera att industriarbetstillfällena har försvunnit i andra industrier i Stockholm utan att vi sagt ett knäpp. När L M Ericsson rationaliserade bort 1 500 personer på något år i Stockholm accepterade vi detta, därför att vi ansåg att skulle dessa inte ha rationaliserats bort i

Stockholm, så hade några andra orter – mycket sämre ställda än Stockholm – blivit drabbade. Det är alltså inte på de grunderna som vi nu argumenterar.

Innan min taletid går ut vill jag bara fråga industriministern: Kan det vara riktigt att varvsutredningen under nu pågående diskussioner hindrar Finnboda varv att fungera som ett företag? Man stoppar ju beställningar som det tidigare har träffats uppgörelse om. Det föreligger ytterligare förfrågningar som dock har stoppats av varvets ägare i Göteborg.

Jag menar att det finns mycket starka skäl för industriministern att ta sig en titt på hur Svenska Varvs ledning i Göteborg egentligen hanterar det här enskilda varvet efter de diskussioner som förevarit och de diskussioner som skall äga rum i industridepartementet. Det finns mycket stor anledning att se närmare på detta.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Får jag till Pär Granstedt säga att självfallet kan vi inte från industridepartementets sida ha synpunkter på om överläggningar tas upp mellan varvsledning och kommun och landsting beträffande Finnboda varv. Men nog tycker jag att det vore att rekommendera – det skulle säkerligen bli mera meningsfullt – att sådana överläggningar tar vid sedan regeringen lagt fram sin proposition i varje fall och helst sedan man har ett riksdagsbeslut att falla tillbaka på. Är vi inne i det skedet att vi skall bedöma varvsindustrins och därmed även Finnboda varvs framtid vet man kanske mera vad man diskuterar under överläggningarna, om riksdagen har fattat sitt beslut.

Till både Pär Granstedt och Sivert Andersson vill jag säga att jag tror på Stockholmsregionens industriella framtid. Jag tror att med den aktiva industripolitik vi bedriver har industrin här goda utvecklingsmöjligheter – bättre än i många andra områden. Jag stöder detta antagande på en analys av sammansättningen av industrisysselsättningen i regionen. S. k. framtidsbranscher – låt mig här inte gå in på Finnboda varv – är ju inom den stockholmska industrin bättre representerade än inom industrin i landet i övrigt. Den mycket aktiva och föredömliga verksamhet som den regionala utvecklingsfonden bedriver här i Stockholms län har också visat att denna region har synnerlig förmåga att attrahera just den tekniskt avancerade industrin, och det har lett till att vi här har en koncentration av en rad elektronikföretag med mycket betydande och lovande utvecklingspotential.

Det finns alltså inte anledning att se Stockholms industriella framtida i någon mörk dager. Jag vill definitivt vända mig mot Sivert Anderssons uttalande att de som skall söka sig en utkomst inom industriell produktion och inom varuproduktion i övrigt i det här länet, går en mörk framtid till mötes. Så är inte fallet.

Det är vidare alldeles klart att vi även behöver en tillväxt baserad på bl. a. företag och en atmosfär där nyföretagandet och småföretagsamheten uppmuntras. I de allmänna industripolitiska planer som vi har ingår att ta nya tag för att stimulera enskilda arbetare och tjänstemän att bli sina egna,

ensamma eller i grupp, och i olika företagsformer. Jag är förvissad om att Pär Granstedt kommer att medverka i den processen, och jag hoppas att också Sivert Andersson kommer att kunna ge sin medverkan här.

Framför allt skulle vi vilja se att de fackförbund där Sivert Andersson är en inflytelserik funktionär aktivare engagerade sig för möjligheterna till nyföretagande och för uppmuntran också av enskilda arbetare och tjänstemän att ta den chans till nyföretagande som nu öppnas genom utvecklingsfonderna.

Jag kan i och för sig förstå Sivert Anderssons resonemang om Finnboda varv, innebärande att man egentligen inte främst skulle vara inriktad på antalet sysselsatta utan mera på att ta till vara den komponent i regionens industriella profil som varvet utgör, men i de avvägningar som vi står inför måste vi se Finnboda som en varvsenhet bland flera vid Östersjön och Bottenhavet. Vi har ändå en överkapacitet på detta område. Varje enskild enhet kan inte bedömas enbart utifrån sina egna förutsättningar. Exempelvis Lunde varv uppe i Ådalen är naturligtvis beroende av den totala efterfrågekapaciteten, och då har man att göra överväganden om hur de olika regionerna sysselsättningsmässigt ser ut.

Låt mig i anslutning till den debatt som vi tidigare förde erinra om att det i Storstockholm enligt den senaste arbetsmarknadsstatistiken finns över 140 lediga jobb per 100 arbetssökande. Detta skall jämföras, som jag tidigare sade, med ett riksgenomsnitt på drygt 40 arbetstillfällen per 100 arbetssökande. Jag kan, eftersom jag nämnde Lunde varv som ett varv som i viss mån arbetar på samma marknad som Finnboda varv, också peka på motsvarande situation i Västernorrland, där man har 28 lediga platser per 100 arbetssökande. Det är sådan statistik som man, eftersom resurserna är givna och knappa, måste ta hänsyn till när man bedömer var den framtida varvskapaciteten skall finnas.

**PÄR GRANSTEDT (c):**

Herr talman! Först vill jag ta upp frågan om de överläggningar som man har begärt från de berörda kommunerna och landstinget. Jag blir litet fundersam över industriministerns uttalande om att sådana överläggningar vore att rekommendera efter det att proposition har lagts fram och t. o. m. efter ett riksdagsbeslut. I den mån riksdagsbeslutet också kommer att avgöra Finnboda varvs framtid verkar det inte särskilt meningsfullt att sätta sig ner och överlägga om Finnboda varv efter att riksdagen fattat beslutet. Att riva upp riksdagsbeslut är inte så förfärligt lätt. Tanken var väl snarare att man skulle få till stånd dessa överläggningar innan positionerna är låsta. Syftet med överläggningarna skulle naturligtvis vara att försöka finna vägar att rädda detta företag åt framtiden, kanske med en något annorlunda produktionsinriktning jämfört med den man har i dag, såsom ju också har föreslagits av Maynard Shipbuilding Consultants utredning. Jag hoppas alltså att jag missförstod industriministern på den punkten och att han delar uppfattningen att man bör ha överläggningar i ett skede när man kan påverka händelseutvecklingen och inte efter det att alla viktiga beslut är fattade.

Sedan noterar jag med tillfredsställelse den mycket positiva syn på Stockholmsregionen som industriregion som industriministern gav uttryck för. Jag tror det är värdefullt för oss att man i ledningen för industridepartementet har den grundsynen att Stockholmsregionen inte bara skall bli en service- och tjänsteregion utan också bibehållas som en viktig industriregion i landet.

Tyvärre får man konstatera att hittillsvarande utveckling av industrisysselsättningen i Stockholmsregionen inte har gett bilden av denna expansionskraft och livskraft som industriministern förutspår. Men låt oss hoppas att vi nu står inför en vändpunkt och att vi kommer att kunna bibehålla industrisysselsättningen med minst den andel förvärvsarbete som vi har här i dag. Och med en positiv attityd från regeringens sida och en allmänt positiv industripolitik, som ju regeringen för, är det kanske inte omöjligt att åstadkomma detta.

Det är viktigt att det finns många framtidsbranscher här. Inte minst vill jag ta fasta på det som industriministern sade om möjligheten att utveckla småföretagsamheten. Jag tror att det kanske är det allra viktigaste för den industriella utvecklingen i landet i sin helhet och även här i regionen att vi får ett fungerande nyföretagande och en positiv utveckling för småföretagsamheten. Där har ju redan gjorts mycket av den första regeringen Fälldin, och jag förstår att vi har ytterligare positiva åtgärder att vänta på det området.

Sammanfattningsvis upplever jag att den inställning till problemen som jag har tagit upp och som industriministern redovisar som positiv gör att jag ser med en viss tillförsikt på framtiden. Men jag hoppas ändå att denna positiva syn på Stockholmsregionen som industriregion också kommer att färga av sig på de slutgiltiga bedömningarna när det gäller Finnboda varv. Det är riktigt, som sades här, att vi har många arbetsplatser per arbetssökande i denna region. Men det är inte, som jag försökte framhålla redan i mitt inledningsanförande, alltid säkert att det är en tröst för en friställd industriarbetare att det eftersöks personer som departementssekreterare, lärare eller liknande. För den berörda människan handlar det om hon kan få ett jobb som hon har kvalifikationer, förutsättningar och intresse för. Det är det avgörande. Att det efterfrågas en massa människor till jobb som man inte kan ta av olika skäl är ingen som helst tröst. Därför är det trots allt viktigt att man inte bara tittar på statistiken utan att man också tittar på de berörda enskilda människornas situation.

SIVERT ANDERSSON (s):

Herr talman! Det är värdefullt med sådana här diskussioner om den arbetsmarknad vi har i Stockholm. Jag tror nämligen att industriminister Åsling egentligen inte har riktigt klart för sig hur den arbetsmarknaden ser ut. Det är sant att vi har en ganska stark ställning när det gäller de företag som sysslar med elektronik. Stockholm är ju ett centrum för landet i fråga om den industrin. Men det hjälper inte. Drygt fyra femtedelar av industriarbetsställda är småföretag, dvs. företag med mindre än 50 anställda. Drygt nio

Torsdagen den  
17 januari 1980

*Om tillverknings-  
industrin i Stock-  
holmsregionen*

tiondelar av industriarbetsställena är fristående arbetsställen som varken är huvudkontor, moderarbetsplats eller filial till någon moderarbetsplats. Verkstäder och tryckerier, alltså den grafiska industrin, svarar för två tredjedelar av industrissysselsättningen, och det gäller här sysselsättning i företag med låg eller rentav minimal lönsamhet. Det är alltså en sämre lönsamhet i huvuddelen av den industri vi har här i Stockholm än det är i industrin i landet i övrigt. Vi kan vidare notera att antalet arbetsställen med mindre än 50 sysselsatta minskat betydligt snabbare här än i andra delar av landet.

Varför berättar jag nu detta? Jo, det är för att visa att det här sker en nedgång i verksamheten som är smygande och som därför inte uppmärksammas på samma sätt som när det sker större saker ute i landet. Det är i och för sig lättare att motverka en sådan utveckling än en utveckling som kommer plötsligt, men den har trots allt inneburit en väldig snedvridning av fördelningen av arbetstillfällena. Jag tror att det vore bra om man i industridepartementet något djupare analyserade den stockholmska arbetsmarknaden.

När det gäller Finnboda varv förhåller det sig utan varje tvivel på det viset att vi försvarar varvet därför att det behövs för Stockholmsregionens arbetsmarknad som stöd och som servicefunktion, inte bara för de båtar som råkar dyka upp här ibland utan framför allt till hela regionens fromma när det gäller dess möjligheter att svara mot de krav som finns.

Jag vill varna för Svenska Varvs strukturutredning, där man talar om att reparationsobjekten är ojämnt fördelade. Ser man på redovisningen av reparationsverksamheten för 1979 finner man att det inte är fråga om någon ojämn fördelning. Verksamheten är tvärtom mycket jämnt fördelad över månaderna, om man räknar bort semestermånaden juli och den svåra ismånaden mars, då fartygsaktiviteten naturligtvis var mycket låg.

Vi kan notera att varvet har byggt upp en betydande industriverksamhet, en industriverksamhet som skulle vara ännu större, om inte varvsledningens tidigare intentioner hade hindrat en satsning på sådant som på andra ställen kallas alternativ produktion men som för Finnboda alltid varit en naturlig del av produktionsmixen. Man har ökat industriarbetstimmarna från 9 000 år 1978 till 35 000 år 1979, och varvet beräknar att man utan vidare skulle kunnat ha en industrissysselsättning på ca 50 000 arbetstimmar om man bara fått gå in i tid. När man nu skall bygga ett ro-ro-fartyg på 6 500 ton och begärt att få option på det andra, och när man fått förfrågningar på ytterligare två fartyg, då är det med stor förvåning vi noterar att detta inte får gå igenom, så att varvets sysselsättning tryggas för en tid framöver. Alldeles oavsett vilka lömska planer man har mot varvet, så måste det vara bra om det finns en beläggning på det.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Får jag avslutningsvis säga till Pär Granstedt att jag, som jag sade, naturligtvis inte har någonting emot att kommuner och landsting överlägger med Svenska Varvs ledning om enskilda driftplatsers framtid etc.

Men jag tar mig friheten att tvivla på att man kan gå in och träffa några bindande uppgörelser, innan riksdagen har tagit ställning till Svenska Varvs strukturplan och de åtgärder som den kan komma att föranleda. Överläggningarna kan inledas, så långt är jag överens med Pär Granstedt, men jag tror att det är svårt att låta dem leda till bindande beslut i något avseende. Det är trots allt så, att vi måste pröva Svenska Varvs strukturplan som helhet och inte göra undantag för någon av de berörda driftplatserna.

Får jag allra sist säga att jag är väl medveten om hur Stockholms arbetsmarknad ser ut. Jämför man den med den beräknade genomsnittsmarknaden här i landet, finner man att det karakteristiska för Stockholms arbetsmarknad är att den framtidsinriktade, expansiva industrin, den som har med framtidsbranscherna att göra, är relativt sett mycket starkare än vad som gäller för landet i dess helhet. Rätt skött – med den industripolitik som vi nu har i Sverige, med utvecklingsfonderna och alla de andra möjligheter som står till buds – bör detta kunna utgöra en ganska intressant bas för vidareutveckling. Det bör också kunna innebära en betydande tillväxt när det gäller småföretagen i Stockholmsregionen.

**PÄR GRANSTEDT (c):**

Herr talman! Jag har i och för sig ingenting att invända mot det sista konstaterandet. Personligen har jag stor tilltro till den industripolitik som numera förs här i landet. Jag tolkar industriministern så, att den också skall komma den här regionen till godo.

Beträffande de här förhandlingarna vill jag säga att jag är helt på det klara med att man inte kan få några bindande beslut utan regeringens och riksdagens medverkan. Jag utgår emellertid ifrån, att om man vid överläggningar mellan landsting och kommuner å ena sidan och Svenska Varv å andra sidan, kommer fram till någon form av lösning som skulle kunna rädda Finnboda för framtiden är detta någonting som skulle hälsas med tillfredsställelse av både regering och riksdag. Ingen kan ju ha någonting emot en sådan lösning, om den sedan kan passa in i den allmänna strukturutvecklingen för varvsindustrin i dess helhet. Syftet med sådana överläggningar skulle naturligtvis vara att hitta en lösning som är acceptabel för den här regionen och naturligtvis också i sina konsekvenser för varvsindustrin i andra delar av landet. Som sagt, det kan väl ingen ha någonting att invända emot.

**SIVERT ANDERSSON (s):**

Herr talman! Jag skall helt kort ställa en fråga till industriministern. Anser industriministern att det skulle vara värdefullt om orderstocken vid Finnboda varv nu fylldes på i stället för att tömmas?

**Industriministern NILS ÅSLING:**

Herr talman! Detta är en fråga som inte kan besvaras utan att man känner till förutsättningarna. Det karakteristiska för en del av de order som Svenska Varv har tagit under senare år är ju att kostnadstäckningen har varit mycket

svag. Det har varit fråga om stora förlustaffärer som har kostat statskassan betydande, för att inte säga enorma, belopp. Det är ju det det hela gäller. Nog kan vi bygga fartyg här i landet. Det är vi inte dåliga på, men problemet är att få beställningar som också ger kostnadstäckning och inte förutsätter allt större statliga åtaganden som föröder våra förutsättningar att gå in i framtidsbranscher.

SIVERT ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag skulle kunna hålla med herr Åsling om det var på det viset att man saboterade varje möjlighet att kunna göra något bra i svensk varvsindustri i framtiden om man fyllde på orderböckerna. Men hur man än resonerar när det gäller Finnbodas framtid är det befogat att ställa en fråga: Är det bra för svensk varvsindustri att man avstår från att låta det här varvet räkna på förfrågningar som gäller produktion till mycket bättre priser än dem man får för redan tecknade kontrakt? Det är ju så att man faktiskt får sådana förfrågningar och ändå får man inte teckna nya kontrakt.

För mig förefaller det som om Svenska Varvs ledning på det här sättet försöker kväva Finnboda varv och ta bort varje möjlighet att få varvet att kunna fungera vidare. Har man inga orderböcker vore det ju lätt att hänvisa till att det här varvet är omöjligt. Men de som gör varvet omöjligt i dag är, enligt vad jag kan förstå, ägarna själva.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1979/80:222 och 223 till konstitutionsutskottet

1979/80:224 till finansutskottet

1979/80:225–229 till skatteutskottet

1979/80:230 till lagutskottet

1979/80:231 till utrikesutskottet

1979/80:232 till försvarsutskottet

1979/80:233 och 234 till socialförsäkringsutskottet

1979/80:235 och 236 till socialutskottet

1979/80:237–242 till utbildningsutskottet

1979/80:243–245 till trafikutskottet

1979/80:246 och 247 till jordbruksutskottet

1979/80:248 och 249 till näringsutskottet

1979/80:250 till socialutskottet

1979/80:251 och 252 till näringsutskottet

1979/80:253–256 till arbetsmarknadsutskottet

1979/80:257 till civilutskottet

§ 14 Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställningarna 1979/80:118 och 119

§ 15 Andre vice talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle propositionerna nr 100 och 101 sättas sist.

Nr 65

Torsdagen den  
17 januari 1980

---

§ 16 Anmäldes och bordlades

Motionerna

1979/80:258 av *Tage Adolfsson* om skyldighet att i motion ange hur kostnad för föreslagen åtgärd skall täckas

1979/80:259 av *Sven Johansson* och *Tore Nilsson* om hotet mot människo-värdet

1979/80:260 av *Ove Karlsson m. fl.* om viss ändring i vallagen

1979/80:261 av *Esse Petersson* och *Bertil Fiskesjö* om uttalande mot kollektivanslutning till politiskt parti

1979/80:262 av *Daniel Tarschys* och *Karin Ahrland* om viss ändring i vallagen

1979/80:263 av *Lars Werner m. fl.* om övergång till republik

1979/80:264 av *Mårten Werner* och *Wiggo Komstedt* om gemensam valdag för kyrkliga och övriga kommunala val

1979/80:265 av *Mats Hellström m. fl.* om åtgärder för att minska inflationen

1979/80:266 av *Bertil Danielsson* och *Rune Rydén* om rätten för diabetiker till extra avdrag vid inkomstbeskattningen

1979/80:267 av *Eric Hägelmark* om uppbörden av kvarstående skatt

1979/80:268 av *Elvy Nilsson m. fl.* om produktskatten för bryggerier

1979/80:269 av förste vice talmannen *Ingegerd Troedsson m. fl.* om beskattningen av vissa inkomster av fastighetsförvaltning

1979/80:270 av förste vice talmannen *Ingegerd Troedsson m. fl.* om särbeskattning av makars B-inkomster i vissa fall

1979/80:271 av *Anna Wohlin-Andersson* om lokalisering till Motala av länsrätten i Östergötlands län

1979/80:272 av *Kerstin Anér* om samarbetsorganet för rättsväsendets informationssystem

1979/80:273 av förste vice talmannen *Ingegerd Troedsson* och *Gullan Lindblad* om tystnadsplikt för psykologer

1979/80:274 av *Jan Bergqvist m. fl.* om översyn av reglerna om godtrosförvärv

1979/80:275 av *Bengt Wiklund m. fl.* om utökad utbildning vid Sandöskolan

1979/80:276 av *Kerstin Ekman* om befrielse från militärtjänstgöring för fiskare

1979/80:277 av *Margot Håkansson* om ersättningen för vård av handikappat barn

1979/80:278 av *Margot Håkansson* om handikappade ungdomars möjligheter till rehabilitering och sysselsättning

1979/80:279 av *Sonja Rembo m. fl.* om rätten till föräldrappening

- 1979/80:280 av *Sig Alftin m. fl.* om samverkan mellan förskolan och skolan
- 1979/80:281 av *Olle Grahn* och *Margareta Andrén* om ekonomiskt stöd till alkoholfria restauranger
- 1979/80:282 av *Olof Palme m. fl.* om insatser för barnens miljö m. m.
- 1979/80:283 av *Olof Palme m. fl.* om insatser mot den sociala utslagningen
- 1979/80:284 av *Nils-Olof Grönhagen m. fl.* om statliga insatser för utbyggnad av Höga Kusten som rekreationsområde
- 1979/80:285 av *Sven Johansson* och *Tore Nilsson* om ökat utbud av kristna program i radio och TV
- 1979/80:286 av *Knut Wachmeister m. fl.* om repressändningen av program som anmälts till radionämnden
- 1979/80:287 av *Bonnie Bernström* om elevs ansvar för arbete i skolan
- 1979/80:288 av *Anita Bråkenhielm* och *Gullan Lindblad* om skolans kristendomsundervisning
- 1979/80:289 av *Margot Håkansson* om vidareutbildningen av sjuksköterskor till läkare
- 1979/80:290 av *Margot Håkansson* och *Elver Jonsson* om hälsofrågor som självständigt läroämne i skolan
- 1979/80:291 av *Sven Johansson* och *Tore Nilsson* om andlig vård inom skolan
- 1979/80:292 av *Hagar Normark m. fl.* om införande av dans i skolundervisningen
- 1979/80:293 av *Olof Palme m. fl.* om åtgärder för att förbättra arbetsmiljön i skolan
- 1979/80:294 av *Sven Andersson* och *Hans Petersson* i Röstånga om behovet av hydrologisk prognostjänst vid SMHI
- 1979/80:295 av *Bertil Danielsson* och *Ewy Möller* om planering för en utbyggnad av ostkustbanan
- 1979/80:296 av *Eric Hägelmark* om samordning av pålagor på bilismen
- 1979/80:297 av *Börje Hörnlund* om upprustning och utbyggnad av ostkustbanan
- 1979/80:298 av *Karin Israelsson* och *Arne Lindberg* om motorvärmaruttag vid vissa flygplatser
- 1979/80:299 av *Ove Karlsson m. fl.* om utnyttjande av Dalälven som sjötransportled
- 1979/80:300 av *Ove Karlsson m. fl.* om backväxel på snöskoter
- 1979/80:301 av *Elvy Nilsson m. fl.* om förstatligande av järnvägslinjen Karlstad-Hagfors
- 1979/80:302 av *Bengt Wiklund m. fl.* om isbrytarorganisationen m. m.
- 1979/80:303 av *Margot Håkansson* om subventionering av livsmedel
- 1979/80:304 av *Hagar Normark m. fl.* om miljöskydd vid användning av kol
- 1979/80:305 av *Magnus Persson m. fl.* om utplanteringen av fisk i Vänern

- 1979/80:306 av *Lars Werner m. fl.* om vissa frågor inom jordbrukspolitiken
- 1979/80:307 av *Jan-Eric Virgin* om rätten till ersättning vid restriktioner i jord- och skogsbruk med hänsyn till naturvården
- 1979/80:308 av *Jan-Eric Virgin m. fl.* om viss ändring av jaktstadgan
- 1979/80:309 av *Christer Eirefelt* och *Olle Grahn* om de regionala utvecklingsfondernas företagsservice
- 1979/80:310 av *Bo Forsslund m. fl.* om fördelningen av statens anslag till de regionala utvecklingsfonderna
- 1979/80:311 av *Nils-Olof Grönhagen m. fl.* om lokalisering till Sandvikenområdet i Kramfors av en försöksanläggning för metanolframställning
- 1979/80:312 av *Nils-Olof Grönhagen m. fl.* om utbyggnad av skogsindustrin i Väja
- 1979/80:313 av *Ingemar Hallenius m. fl.* om inrättande i Skaraborgs län av ett regionalt investmentbolag
- 1979/80:314 av *Birgitta Johansson m. fl.* om åtgärder för att trygga sysselsättningen vid Luxor Industri AB i Karlsborg
- 1979/80:315 av *Ove Karlsson m. fl.* om bättre utnyttjande av elektrisk överskottsenergi
- 1979/80:316 av *Elvy Nilsson m. fl.* om verksamheten vid Pripps bryggeri i Torsby, m. m.
- 1979/80:317 av *Lars Werner m. fl.* om ett statligt program för varvtalsreglering av industrins pumpar m. m.
- 1979/80:318 av *Bengt Wiklund m. fl.* om lokalisering till Västernorrland av filial till Svenska Träforskningsinstitutet
- 1979/80:319 av *Olle Östrand* om ökad industriell sysselsättning i Söderhamnsområdet
- 1979/80:320 av *Wivi-Anne Cederqvist m. fl.* om ersättning från arbetslöshetskassa i vissa fall
- 1979/80:321 av *Ann-Cathrine Haglund m. fl.* om studieresor som ersätts av försäkringskassorna
- 1979/80:322 av *Martin Segerstedt m. fl.* om inrättande i Ånge av en statsverkets servicecentral
- 1979/80:323 av *Sten Svensson* och *Karl Leuchovius* om åtgärder för en ökad förädlingsgrad inom livsmedelsindustrin, m. m.
- 1979/80:324 av *Lars Werner m. fl.* om överförande av beredskapsmedel till vägverkets ordinarie anslag
- 1979/80:325 av *Lars Werner m. fl.* om reglerna för arbets- och uppehållstillstånd för vissa invandrare
- 1979/80:326 av *Lars Werner m. fl.* om en ny regionpolitik
- 1979/80:327 av *Sven Andersson* och *Hans Petersson* i Röstånga om en översyn av de kommunala taxornas betydelse för boendekostnaderna
- 1979/80:328 av *Lennart Brumander* om ersättning vid upplåtelse av mark för kraftledningsgator
- 1979/80:329 av *Ing-Marie Hansson m. fl.* om stödet till inrättande av allmänna samlingslokaler m. m.

*Anmälan av interpellation*

- 1979/80:330 av *Lars-Erik Lövdén* och *Kurt Ove Johansson* om översyn av hyreslagstiftningen beträffande affärslokaler
- 1979/80:331 av *Lars Werner m. fl.* om bibehållande av underhållslån för hyreshus m. m.
- 1979/80:332 av *Lars Werner m. fl.* om lån till kommunala markförvärv
- 1979/80:333 av *Margaretha af Ugglas* om statligt stöd åt utvecklingsföretag. m. m.
- 1979/80:334 av *Margaretha af Ugglas* om skattelättnader för att främja lokala och regionala investmentbolag
- 1979/80:335 av *Margaretha af Ugglas* om kurser i egenföretagande
- 1979/80:336 av *Tage Adolffsson* om ersättningsbränslen
- 1979/80:337 av *Tage Adolffsson* om beskattningen av ersättningsbränslen
- 1979/80:338 av *Lars-Erik Lövdén* och *Kurt Ove Johansson* om förlängd köpeskillingskontroll för småhus
- 1979/80:339 av *Lars-Erik Lövdén* och *Kurt Ove Johansson* om inskränkning i rätten att överlåta bostadsfastighet

**§ 17 Anmälan av interpellation**

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

*den 16 januari*

**1979/80:120** av *Arne Lindberg* (c) till industriministern om SSAB:s verksamhet i Luleå:

Strukturomvandlingen inom SSAB har för Luleås vidkommande inneburit ett stort bortfall av sysselsättningstillfällen. Företagsledning och fackorgan har med anmärkningsvärd solidaritet fullföljt gjorda överenskommelser. Så är man beredd att göra även i fråga om en tidigare lagd nedskärning, som beräknas minska en förestående förlust med ca 150 milj. kr.

Med detta solidariska och ansvarsfulla handlande som bakgrund är det naturligt att arbetstagarparterna frågar sig hur det blir med de positiva åtgärderna enligt strukturplanen. Planerna befinner sig i en svår situation på grund av brist på pengar för nödvändig investering. Fjärrvärmeverket har ej heller kapitalresurser för utnyttjande av spillvärme från industrin. Planerna för byggnad är klara. Det är "bara" medel som fattas. Och beträffande marknadsundersökningen angående avsättning för valsverksprodukter är ännu ej resultat inkomna. En viss oro kan även märkas när det gäller huruvida SSAB i Luleå skall kunna överbrygga den sysselsättningsklyfta som uppstår mellan tidigare planerad nedtrappning och effekterna från väntade positiva åtgärder.

I denna ovisshetsituation vore det värdefullt att få en redovisning av läget från industriministerns sida. Jag får därför med anledning av vad som anförts

till industriministern framställa följande frågor:

1. Kan SSAB i Luleå räkna med att Plannja får erforderliga medel för sin planerade investering och i så fall när?
2. Vill industriministern medverka till att tillvaratagandet av spillvärmens påskyndas?
3. Har marknadsundersökningen beträffande valsverksprodukter ännu lett till något resultat?

**Nr 65**

Torsdagen den  
17 januari 1980

---

*Meddelande om  
frågor*

## § 18 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

*den 16 januari*

**1979/80:267** av *Bonnie Bernström* (fp) till justitieministern om förbud för polisföreningar att vara delägare i spellokaler:

Stockholmspolisens idrottsförening är delägare i en spellokal i Stockholm. Spellokalen – Alexander Lukas – är en ökad mötesplats för ungdomar.

I SOU 1979:29 Lotterier och spel redovisas hearings om spellokaler typ Alexander Lukas. Polismyndigheten i Malmö, Malmö socialförvaltning, socialförvaltningen i Göteborg och kuratorsbyrån vid Göteborgs socialförvaltning redovisade samstämmt uppgiften om att spellokalerna är försäljningsställen för allehanda droger.

Jag vill därför fråga justitieministern:

Tänker justitieministern göra något för att förhindra att polisföreningar blir delägare i spellokaler?

**1979/80:268** av *Helge Klöver* (s) till industriministern om förbättring av möjligheterna att erhålla investeringsbidrag:

En rad företag i verkstadsindustrin har under hösten ej kunnat leverera beställda maskiner inom avtalad tid. Detta innebär att det beställande företaget går miste om det investeringsbidrag de räknat med.

Förutsättningarna för erhållande av detta investeringsbidrag är nämligen bl. a. att maskinen är beställd före den 30 september 1979 och levererad senast den 31 december.

Anledningen till leveransförseningen har ofta varit hinder som det legat utanför företagets förmåga att påverka eller kontrollera. Tillgången på utbildad arbetskraft har t. ex. på vissa orter varit mycket begränsad, och lediga platser har ej kunnat besättas. Överenskommelser om övertid har under viss del av hösten varit omöjliga att träffa.

Investeringsbidraget avser ju att stimulera till bl. a. maskininköp i svenska företag för att skapa sysselsättning. Mot denna bakgrund vill jag fråga industriministern:

Är regeringen beredd att ge inkomna dispensansökningar en positiv bedömning så att investeringsbidraget i sådana fall kan få avsedd effekt?

den 17 januari

**1979/80:269** av *Gabriel Romanus* (fp) till statsrådet Elisabet Holm om idrott för handikappade:

Den s. k. rekryteringsgruppen utför ett mycket viktigt och lovande arbete med svårt rörelsehandikappade, framför allt ungdomar, för att intressera dem för idrott. Det ekonomiska underlaget för gruppens arbete, som är av rikskaraktär, är mycket osäkert, och risk finns för att arbetet inte kan fortsätta. Jag ber därför att få fråga hälsovårdsministern:

Vilka initiativ avser statsrådet att ta för att möjliggöra för rekryteringsgruppen att fortsätta och helst utvidga sitt arbete med idrott för handikappade?

**1979/80:270** av *Anna Eliasson* (c) till utbildningsministern om Bergianska trädgårdens framtid:

Bergianska trädgården i Stockholm är en nära tvåhundraårig anläggning, vars fortsatta existens är hotad. Samtidigt kan konstateras att behovet av en botanisk trädgård i Stockholm som storstad och landets huvudstad klart har ökat. Mot denna bakgrund vill jag fråga utbildningsministern:

Är statsrådet beredd medverka till att Bergianska trädgården i Stockholm kan bevaras för framtiden som botanisk trädgård och ett värdefullt centrum för rekreation och utbildning?

**1979/80:271** av *Märta Fredrikson* (c) till handelsministern om anmälningskyldighet för tankfartyg vid in- och utfart i nordiska farvatten:

”Ett närmare 30 distansminuter långt och 0,5–1,5 distansminuter brett tunnoljebälte drev på lördagen den 12 januari norrut längs bohuskusten. Kustbevakningen drog storlarm och satte in alla tillgängliga resurser.”

Detta meddelande att återigen hotar stor mängd utsläppt olja en kust var en ny påminnelse om att vi måste på allt sätt söka möjligheter att minska oljenedsmutsningen i havet.

Om tankfartygen hade anmälningskyldighet att vid både in- och utfart meddela last och destination, torde detta ge möjligheter till ökat skydd mot oljeutsläpp och att vid upptäckt av sådana spåra dessa.

Om fartygen exempelvis vid infarten till Skagerack meddelade till Skagen Radio och vid återfart från Östersjön då aktuell station, skulle detta kunna innebära bättre kontroll över tankfartygens färdvägar.

På vilka sätt är statsrådet beredd att medverka till att tankfartyg får anmälningskyldighet vid in- och utfart i de nordiska farvattnen?

Torsdagen den  
17 januari 1980

---

*Meddelande om  
frågor*

**1979/80:272** av *Wiggo Komstedt* (m) till statsministern om miljökraven på svensk bilindustri:

Vid en uppvaktning inför statsminister Fälldin, statsråden Adelson och Dahlgren framförde den svenska bilindustrin sin oro inför framtiden. Oron är grundad på de utredningsförslag som kommit från tre aktuella utredningar. Den oro som framförs är berättigad. Alltför långtgående miljökrav på svensk bilindustri som avviker från andra länders kan äventyra stora delar av sysselsättningen i bilindustrin. Detta skulle vara djupt olyckligt med tanke på det svaga sysselsättningsläge och den negativa bytesbalans som vi har i vårt land. Vi bör i stället sträva efter att få likartade bestämmelser med övriga Europa, som vi gör i andra sammanhang på internationell nivå.

Några klarlägganden om vilken uppfattning regeringen har i denna betydelsefulla fråga har inte gått att få efter bilindustrins uppvaktning.

Jag vill därför fråga statsministern:

Är regeringen beredd att medverka till att inte nya bestämmelser skapar sysselsättningsproblem inom bilindustrin?

**1979/80:273** av *Wiggo Komstedt* (m) till utrikesministern om omprövning av biståndet till Vietnam:

Många fruktansvärda övergrepp mot oliktankande rapporteras ständigt från Vietnam. Nyligen kom uppgifter från besättningen på ett norskt oljetransportfartyg om hur man varit vittne till avrättningen av båtflyktingar, utförd av kommunistregeringens patrullbåtar.

Allt fler människor i vårt land ställer sig frågan hur länge vi skall fortsätta att stödja terrorregimen i Vietnam.

Jag vill därför fråga utrikesministern om det inte är motiverat att ompröva vårt bistånd till Vietnam.

**1979/80:274** av *Eva Winther* (fp) till industriministern om den regionalpolitiska målsättningen för Statsföretag AB:s verksamhet:

Det har varit många turer kring Lövhölmens boardfabrik i Piteå. Assiledningen har fört fram olika skäl för en nedläggning: dålig lönsamhet och överkapacitet på marknaden. Nu senast hänvisar man till brist på skogsråvara.

En förutsättning för tryggare jobb i Norrbotten är enligt min mening en utökad vidareförädling inom länet av de naturresurser vi har. Det kan då inte vara rimligt att lägga ner en väl fungerande boardenhet i länet. Här finns starka skäl för att ta regionalpolitiska hänsyn.

Med anledning av detta vill jag fråga industriministern:

Finns det någon klart uttalad regionalpolitisk målsättning för företag som ingår i Statsföretagsgruppen?

**1979/80:275** av *Oswald Söderqvist* (vpk) till utrikesministern om jäv för polisman i visst fall:

Enligt uppgifter från skilda håll har en svensk polisman anställning som något slags skyddsvakt vid Chiles ambassad i Stockholm. Samme polisman deltar enligt samma uppgifter vid förhör av chilenska flyktingar och andra chilenska medborgare. Dessa förhör ligger till underlag och rekommendation vid förpassnings- och utvisningsbeslut. I åtminstone ett fall, där regeringen nyligen beviljat anstånd med förpassningen, är detta samband klart.

Jag vill därför fråga utrikesministern:

Anser regeringen det vara riktigt att polisman, som har anställning vid viss stats ambassad, också deltar i utredningsarbetet om flyktingar från samma stat?

Kommer regeringen där så förekommer att vidta åtgärder i anledning därav?

**1979/80:276** av *Elver Jonsson* (fp) till kommunikationsministern om åtgärder för att förhindra rånöverfall på lantbrevbärare:

Samhället skall förhindra brott.

De många våldsbrotten ser ut att bli fler, och tillgrepp genom rån medför att personal som har att handskas med pengar utsätts för livshotande våld.

Postverkets lantbrevbärare har blivit ett nytt "rånobjekt". I tisdags – första utbetalningsdag för folkpensioner – överfölls och rånades en lantbrevbärare. Detta är ett förhållande som måste stoppas!

Med anledning härav vill jag ställa följande fråga till kommunikationsministern:

Vilka insatser förbereder regeringen för att förhindra att lantbrevbärare rånas?

**1979/80:277** av *Anders Högmark* (m) till industriministern om ändrad utformning av det regionalpolitiska stödet:

Riksdagens beslut om regionalpolitiken (prop. 1978/79:112) innebar väsentliga förändringar av det regionalpolitiska stödets konstruktion. Bl. a. slopades regeln om räntebefrielsen på lokaliseringsslånen under de första åren.

De nya stödformerna har tillämpats i praktiken endast en kort tid, men detta till trots har redan kommit oroande rapporter från flera håll om att stödets konstruktion upplevs som en klar försämring jämfört med tidigare. Framför allt gäller detta vid nyetableringsprojekt inom stödområdena 1 och 2. Inte minst mot bakgrund av att man i propositionen betonade stödets karaktär av inledningsstöd är detta oroande.

Med hänvisning till det anförda vill jag ställa följande frågor:

Har man även inom industridepartementet tagit del av den kritik som ute i landet, bl. a. från utvecklingsfonderna, riktas mot stödets nuvarande konstruktion?

Om så är fallet, vilka åtgärder avser industriministern att vidta för att om möjligt förändra stödets utformning?

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 17.04.

In fidem

BENGT TÖRNELL

*/Solveig Gemert*

**Nr 65**

Torsdagen den  
17 januari 1980

---

*Meddelande om  
frågor*